

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**L. Celij Lacta[n]tij Firmiani christiano[rum] eloquentissimi
de opificio dei vel formatione hominis liber**

Lactantius, Lucius Caecilius Firmianus

Colonie, 1506

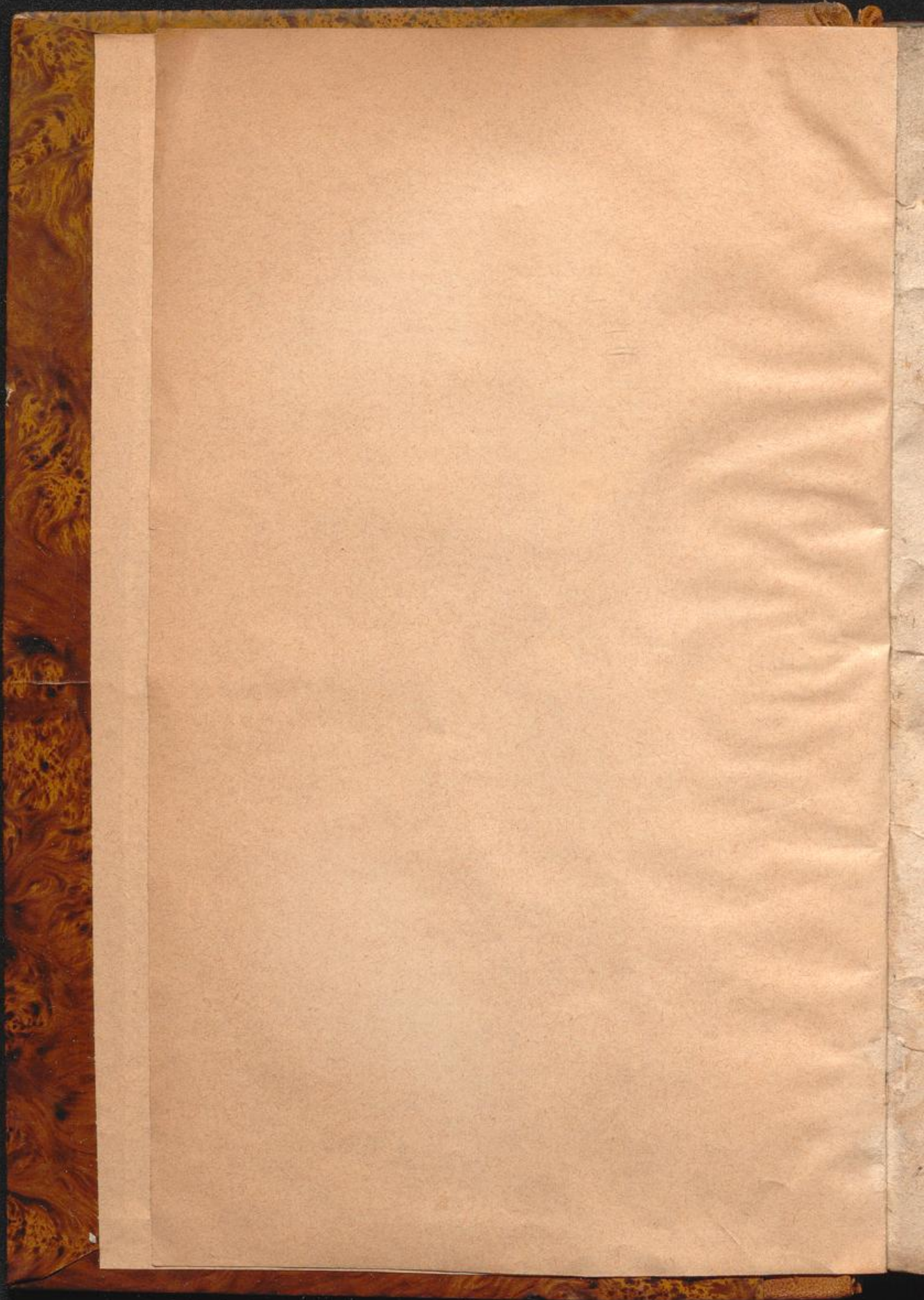
VD16 L 56

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70248)

Th. 5944,

Mutatus deinde

Et primo dicitur sub phid naturali in se in dicitur deinde
Et primo dicitur homo in se in dicitur deinde
Et primo dicitur homo in se in dicitur deinde

L. Celi Lactacii

Firmiani christianorum eloquentissimi de opificio dei vel formatione hominis liber per vigintivnum capita distributus, cum eloquentia: tum eruditione preclarus.

et tunc propter
ut naturalis mo
rabilis et phid ra
naturalis sine sine
naturalis in se in
fuit ma pda pda
taco natura to
et tunc propter
et tunc propter

et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter

et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter

et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter
et tunc propter

et tunc propter

Itaq; res tuas pprias in q; nūc agis. suadeo vt p tua stute aut
cōtēnas si potes. aut nō magnope miseris. Memēto z veri patēris
tui. z in qua ciuitate nomē dederis. z cui? ordinis fueris. intelligis
pfecto qd loquar. Nec ei te supbie arguocu? in tene suspicio qd e
la est. sed ea q dico ad mentē referēda sunt. nō ad corpus. cuius ois
ratio ideo cōparata est. vt aīo tanq; dño seruiat z regat. nutu eius
Uas est em quodāmō ficile. quō animus. id est homo ipse verus
cōtinet. z qdē nō a Prometheo fictū (vt poete loquūtur) sed a sum
mo illo rerū cōditore. ac artifice deo. cui? diuinā puidētiā pfectissi
māq; virtutē. nec sensu cōprehēdere. nec verbo enarrare possibile est
Tentabo tñ qm corpis z animi facta mētio est. vtriusq; rōnē q̄trum
pusillitas intelligētie mee puidet explicare. Qd officū hac de causa
maxime suscipiēdum puto. q. M. Tullius vir ingenū singularis
in quarto de republi. libro cū id facere tētasset. materiā late patētē
angustis finib; terminauit. leuiter summa queq; decerpens. At ne
vlla esset excusatio. cur eum locū nō fuerit executus. ipse testatus est
nec volūtātē sibi defuisse. nec curā. In libro em de legib; pmo. cum
hoc idē summam stringeret. sic ait. Nūc locū satis (vt mihi videt)
in his libris quos legistis) expressit Scipio. Postea tñ in libro de
natura deorū secūdo. hoc idē latius exeq; conatus. Sed qm nec ibi
qdē satis expressit. aggrediar hoc munus. z sumā mihi audacter ex
plicādū. qd homo disertissimus pene omisit intactū. Forsitan repre
hēdas q; in reb; obscuris coner aliqd disputare. cū videas tanta te
meritate hoies extitisse. q; vulgo philosophi nominātur. vt ea q; ab
strusa prorsus atq; abdita deus esse voluit. scrutarent ac naturā re
rū celestiuū terrenarūq; cōquirerēt. q; a nobis lōge remote. neq; ois

Handwritten marginal notes at the top of the page, partially overlapping the main text.

Vertical marginal notes on the left side of the page.

quasi per animalium...
 terat armari. & rōne vestiri. Ea hō ipa q̄ mutis data. & hōi renegata
 sunt. q̄ mirabiliter hōi ad pulchritudinē faciāt. exprimi nō p̄t. Nā
 si hōi ferinos dentes. aut cornua. aut vngues. aut vngulas. aut cau-
 dā. aut varij caloris pilos addidisset. q̄ nō sentiet q̄ turpe aial eī
 set futurū. sicut muta si nuda & inermia fingerētur Quibō si detrahās
 v̄l naturalē sui corpis vestē. vel ea q̄b̄ ex se armātur. nec speciosa po-
 terūt eē nec tuta. vt mirabiliter si vtilitatē cogites instructa. si specin
 ornata. videant. Ad eo miro mō cōsentit vtilitas cū decore Poitem
 vero quē eternū aial atq; imortale fingebat. nō forinsecus vt cetera
 sed interi⁹ armavit nec munimētū ei⁹ in corpore. s; in aīo posuit. qm̄
 supvacuū fuit cū illi qd̄ erat maximū tribuisset corpālib; eū tegere
 munimētis. cū p̄sertim pulchritudinē humani corpis impedirēt

¶ Contra Epicureos disputat. q̄ opa nature dānabāt. & p̄ci-
 pue q̄ hō ceteris animātib; imbecillior oritur ¶ Cap. iij

¶ De ego philosophorū q̄ Epicurū sequūtur amentia so-
 leo mirari. q̄ nature opa respēdūt. vt ostendāt nulla p̄ci-
 detia instructū eē ac regi mūdū. s; originē rez insecabilib; ac solidis
 corpib; assignāt. quoz fortuitis cōursionib; vniuersa nascunt & na-
 ta sunt. Preterea q̄ ad ipm̄ mūdū vitio dant. in q̄ ridicule insaniūt.
 id sumo qd̄ ad rem de q̄ nūc agimus p̄inet Querunt hōiem nimis
 imbecillū & fragilē nasci. q̄ cetera aialia nascūtur. q̄ vt sunt edita ex
 vtero. p̄tin? in pedes suos erigi. & gestire discursib;. statimq; aerem
 tolerando idonea esse. q̄ in lucem naturalib; indumentis munita
 processerint. hominē tra nudūz inermem. tanquā ex naufragio in
 huius vite miseras proici & expelli. qui neq; mouere se loco vbi est
 hylis est. possit. nec alimētū lactis appetere. nec iniuriā corporis fute

Small handwritten notes at the bottom of the page.

Inueniuntur ab intellectu et ingenio fieri
hoc est per a digno sub
pro magno / Ostendo
pro magno / Ostendo
pro magno / Ostendo

In natura non matrem esse humani generis. sed noueram. quae cum
 matris tam liberaliter gesserit. hominem vero sic effuderit. ut inops et in
 firmus. et omni auxilio indigens. nihil aliud possit quam fragilitatis suae con
 ditione ploratu ac fletibus nominari. sed cui tantum in vita restat tran
 sire malorum. Quae cum dicunt. vehementer sapere credunt. propterea quod
 unusquisque inconsiderate suae conditioni ingratus est. Ergo vero illos
 nunquam magis desipere contendit. quam cum hoc loquuntur. Consideras enim con
 ditionem reum. intelligo nihil fieri aliter debuisse. ut non dicam potuisse.
 quod deus potest omnia. sed necesse est quod illa prouidentissima maiestas id esse
 fecerit. quod erat melius et rectius. libet igitur interrogare istos diuina
 horum operum reprehensores. quid in homine desset. quod imbecillior nascitur.
 credant. Num ideo minus educuntur homines. num minus ad sum
 mum robur etatis prouehantur. num imbecillitas aut incrementum im
 pediat. aut salutem. quoniam quae desunt ratio reprehendit. At hominis
 inquit educatio maximis laboribus constat. secundum scilicet conditionem
 meliorem. quod haec omnes cum ferum ediderint. non nisi pastus sui curas ge
 runt. et quo efficitur ut uerberibus sua sponte dissentis alimentum lactis
 feribus ministreretur. et id cogente natura sine solitudine appetant.
 Quid aues. quarum ratio diuersa est. Nonne maximos suscipiunt
 educando labores. ut interdum aliquid humane intelligentie habere
 videantur. Nidos enim aut luto edificant. aut virgultis et frondi
 bus construunt. et ciborum expertes incubant ouis. et quoniam fer
 tus de suis corporibus alere non datum est. cibos conuehant. et co
 tos dies in huiusmodi discursione consumunt. Noctibus vero de
 fendunt. fouet protegunt. Quid amplius facere homines possunt. nisi hoc solum
 fortasse. quod non expellunt adultos. sed perpetua necessitudine ac vinculo

Quae sunt
inueniuntur
pro magno / Ostendo
pro magno / Ostendo

Fetus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Implumus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Opus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Solus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Capitulum
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Quinque
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Unus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

Sextus
de p. 1. de p. 1. de p. 1.

charitatis adiucos hñe Quid q anū fet^o multo fragilior qz hoies
 Quia nō materno corpe ipm aīal edūt. S; q materni corpis forū z
 calore tepēfactū aīal efficiat. q tū cū spiritu fuerit aiatū. Id hō im
 plume. ac tenerū nō mō volādi. sed ambulādi qz vsu caret. Num
 igitur impetissimus si qs putet male cū volucris egisse naturā. p mū q
 bis nascunt. deinde q tū infirme. vt sint questis p laborē cibus a pa
 rētibz nutriēde Sed illi fortiora eligūt. imbecilliora ptereūt Quero
 igitur ab his q cōditōem pecudū sue pferūt. qd eligāt si deus his dese
 rat optionē. vtrūz malint humanā sapientiā cū imbecillitate. an pe
 cudū firmitatē cū illarū natura. Scilicet nō tā pecudes sunt. vt nō
 malint vel fragiliorē multo qz nūc est. būmō humanā qz illā rōnē
 bile firmitatē Sed videlicet prudentes viri neqz hoies rōnē volūe
 xū fragilitate. neqz mutorū firmitatē sine rōnē Quod nihil est tā res
 pugnas tā cōtrariū qz q vñūqz aīal aut rō instruat necesse est. aut
 cōditio nature. Si naturalibz munimētis instruat. supuacuo rō ē
 Quid enim excogitabit. qd faciet. aut qd moliet. Zur in q lumen
 illud ingenij ostēdet. cū ea q possunt eē rōnis. vltro natura cōcedat.
 Si aut rōne sit p dītū. qd opus erit sepimētis corporis. cū semel cō
 tessa ratio nature munus posse implere Que quidē tantū valet ad
 ornandū tuēdumqz hominē. vt nihil potuerit maius ac meli^o a deo
 dari. Deniqz cum z corporis non magni homo. z erigua: um viri
 um. z validudinis sit infirme. tamen quoniā id quod ē maius acce
 pit. z instructior est ceteris animalibz z ornatio: Nam cum fragilis
 imbecillibz nascatur. tamen z a mutis omibz tutus est. z ea omnia
 que firmiora nascuntur. etiam si vim celi fortiter patitur. ab homi
 ne tamen tuta esse nō possunt Ita fit vt plus homini conferat ratio
 Mors q p pōtētia animā a dōa ē p pōtētia flūu p hō. q d dōa
 a gēpōrōm mōrōs qz cōmū for a mōrō flūu p hō.

Plato 9. in 2. parte...

quā natura mutis. qm̄ in illis nec magnitudo viriū. neq; firmitas corpis efficere p̄t. quo minus aut opprimantur a nobis. aut nostre subiecta sint potestati. Potest neigif aliq; cū videat etiam boues vaccas cū imanissimis corpib; seruire homini. querit de opifice rez. q; modicos vires. q; paruū corpus accepit. nec beneficia in se diuina p̄ merito estimat. qd̄ ē ingrati aut (vt veri⁹ loquamur) insani meli⁹ ḡ Plato vt hos credo ingratos refelleret. nature gratias egit. q; hō nat⁹ eēt Quāto melius z sani⁹ q; sensit cōditionē hoīs eē meliō rē. q; isti q; se pecudes natos eē maluerūt Quos si de⁹ in ea forte cōuerterit aīalia. quoz sortem preferūt sue. iam profecto cupiāt remigrare. magnisq; clamorib; cōditionē pristinā flagitēt. qz nō est tantū ei robur ac firmitas corpis. vt officio lingue careas. aut auium per aerē libera discursatio vt manib; indigeas Plus eñ manus p̄stant q̄ leuitas vsusq; pennaz. plus lingua q̄ totius corporis fortitudo

Ano min⁹
Elegant. dicit
yo ut no vi. nio
und. f. p. q. lo
m. b. u. a. f. a. r.
m. u. b. i. n. o. f. a. r.

Mod. nio a no
de. t. p. e. n. o. f. i. a.
p. u. n. f. i. a. d. q. u. i.
q. u. i. p. u. n. i. q. u. i. a.
m. u. d. t. e. v. i. l. i. u. s.
m. a. g. n. i. f. i. c. a. n. t. u. r.

Ingrat⁹
de. p. r. o. z. d. i. s. p. o. n. t.
e. n. i. m. e. n. d. o. s. u. e.
g. r. a. t. i. o. n. e. s. i. a. m. e. s. t.
p. u. n. i. t. a. t. i. o. n. e. s.
m. i. n. i. m. a. g. n. i. t. u. d. i. n. e.
e. s. t. u. r. b. a. n. t. e. s. t. i. u. m.

Detrectes
m. u. n. d. a. n. t. e. s. t. i. u. m.
g. r. a. t. i. o. n. e. s. u. e.

Que igit amētia est ea preferre. q si data sint. accipere detrectes
¶ Cōtra Epicureos cōquerētes hoies morbis z immature mortū subiectos
¶ Capl. m. iij

Eidem querunt hoiem morbis z immature mortū eē subiectū. Indignant videlicet nō deos se esse natos Minime inquit. sed ex hoc ostēdimus hoiem nulla prouidētia esse factum qd̄ aliter fieri debuit. Qd̄ si ostēdero id ipm magna rōne prouisum esse. vt morbis vexari posset. z vita sua in medio cursus sui spacio rūperet. Cū eñ deus aīal qd̄ fecerat. sua spē ad mortē transire cognouisset. vt mortē ipam q̄ est. dissolutio nature cape possit. dedie ei fragilitatē q̄ mortū aditū ad dissoluēdū aīal iueniret. Nā si ei⁹ roboris fieret. vt ad eū morbus z egritudo adire nō posset. ne mors qd̄ dē posset. qm̄ mors sequela morboz est. Immatura vero mors quō

Zuphy est mag
a. r. e. b. i. n. a. d. p. r. o. p.
t. a. l. i. q. d. r. e. b. a. q. u. i. t.
i. p. s. t. a. t. u. s. e. s. t.
e. n. i. m. v. i. z. v. i. t. a. l. i. s.

Quā mūnū
m. u. n. d. a. n. t. e. s. t. i. u. m.
q. u. i. p. u. n. i. q. u. i. a.
e. n. i. m. v. i. z. v. i. t. a. l. i. s.

Capo 9. de fac
de vita et anima
— fpa

abesset ab eo cui eēt constituta natura Nepe nullū hoīem morivolūte
nisi cum ceterisū etatis p̄pleuerit annū Quo mō illis in tāta repi
gnāria re: rō poterit p̄stare Ut em̄ añ annos cētū mori quisq; nō
possit. aliqd̄ illi robors qd̄ sit immortale tribuēdū ē Quo p̄cesso nccē
ē p̄ditionē mortis excludi. Id autē ipm̄ cuiusmodi p̄t eē. qd̄ hoīem
p̄tra morbos et ictus extraneos. solidū atq; inēpugnabilem faciat

Sunt v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa

Lū em̄ cōstet ex ossib; et nervis. et viscerib; et sanguine. qd̄ horū p̄t eē
tā firmū. vt fragilitatē repellat ac mortē. vt igit̄ hō indissolubil̄ sit
an̄ illud rep̄. qd̄ illi putat oportuisse p̄stitui. ex q̄ ei materia corp̄
attribuat. fragilia sunt oia q̄ videri ac tangi p̄nt. Superst̄ vt aliqd̄
ex celo perat. qm̄ in terra nihil est qd̄ nō sit infirmū Lū ḡ sic hō for
mā dū eēt a deo vt mortal̄ eēt aliqn̄. 2 p̄ seipm̄ mobil̄ sp̄ res ipa ex
igebat. vt terreno et fragili corp̄e fingeret. Necessē ē igit̄ vt mortē re
cipiat q̄libet. qm̄ corp̄alis ē Corp̄us em̄ qd̄libet solubile atq; mor
tale ē Stultissimi ḡ st̄ q̄ de morte imatura q̄runt. qm̄ nature p̄ditio
locū illi facit. Ita cōsequēs erit. vt morbis q̄q; subiect̄ sit Neq; em̄
patit̄ natura. vt abesse possit infirmitas ab eo corp̄e. qd̄ iccirco nō so
lidū firmūq; natū ē vt aliqn̄ soluēdū sit. s; putem̄ fieri posse quem
admodū volunt vt hō nō ea cōditōe nascat. q̄ morbo mortuē sub
iectus sit. nisi pacto etatis sue spacio ad vltimā p̄cesserit senectutem
Nō ḡ vidēt si ita sit p̄stitutū qd̄ sequat̄ Domini vtiq; certo tpe mo
ri nullo mō posse. s; si phiberi ab altero victu p̄t. mori poterit Rea
ḡ erigit. vt hoī q̄ añ certū diē mori nō p̄t. ciborū alimētis qz subtra
hi p̄nt. op̄ nō sit Si op̄ cibo n̄ erit. iā nō hō ille s; de^o fiet. ḡ vt supe
ri^o dixi qd̄ de fragilitate hoīs q̄rūt. qd̄ id potissime q̄rūt. q̄ nō imor

Vt sciat p̄span
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa

Sunt v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa

Sunt v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa
v̄sa v̄sa v̄sa

tales sempiterni sine nati Nemo ē nisi senex mori d; Nepe iō mori

... de vita et anima ...

83
Dicitur quod non est Atque mortalitas non potest cum immortalitate coniungi. si ei mor-
talitas in senectute. immortalitas in adolescentia non potest. nec est ab eo conditio
mortis aliena. quod quibus moriturus est. nec ulla immortalitas est. cui sit termi-
nus. Ita fit ut et immortalitas excluda in perpetuum. et ad tempus rece-
pta mortalitas. hominem constituat in ea condicione ut sit in quolibet etate
mortalis. Quadrat ergo necessitas vndique. nec debuisse aliter fieri. nec fas fu-
isse. Sed isti ratione sequentium non videtur. quod semel errauerunt in ipsa summa. Ex-
cluda ei de rebus humanis diuina prouidentia necessario sequebatur. ut omnia sua
sponte sunt nata. Hinc inueniuntur illas minutorum seminum plagas et con-
cursiones fortuitas. quod rex originem non videbat. In qua se angustias
cum coniecissent. iam cogebat eos necessitas existimare animas cum corpore nas-
ci. et ite cum corpore extingui. Assumpserat enim nihil fieri mente diuina.
quod ipsum non aliter probare poterant. quam si consideret esse aliquid in quibus videtur pro-
uidentie ratione claudicare. Reprehenderunt ergo ea in quibus vel maxime diuinitatem
sua prouidentia mirabiliter expressit. ut illa que retuli de moribus et imatura
morte. cum debuerit cogitare his assumptis necessario sequitur. Sequitur autem
illa que dixi. si morbum non recipient neque tectis. neque vestibulo idigerent. quod
ei vetos. aut humores. aut frigora metuerent. quorum vis in eo est ut mor-
bos afferat. Idcirco ei accepit sapientiam. ut aduersus nocentia fragilita-
tem suam muniat. Sequitur necesse est. ut quam retinende rationis causa morbos capit.
etiam mortem se accipiat. quod is ad quem mors non venit firmus sit necesse est
Infirmitas autem habet in se mortis conditionem. firmitas vero ubi fuerit
nec senectus locum potest habere. nec mors que sequitur senectutem. Preterea si mors
certe constituta esset etati. fieret homo insolentissimus et humanitate omni car-
ereret. Nam fere iura omnia humanitatis. quibus inter nos coheremus ex metu
et conscientia fragilitatis oriuntur. Denique inbecilliora et timidiora queque
animalia congregant. ut quam viribus tueri se nequeunt. multitudine tueantur.

Quadrax
f. 89
S. 1

Fortiora vero solitudines appetūt. qm̄ robore viribusq; p̄fidū. hō
q; si eodē mō haberet. ad ppulsāda pericula suppetēa robur. nec
vlli^o alteri^o auxilio idigeret. q̄ societas eēt. q̄ nutriētia iter se. q̄s or
do. q̄ ve rato. q̄ hūanitas. Aut qd̄ eēt deteri^o hōie. qd̄ efferaci^o qd̄ ima
ni^o. sed qm̄ imbecillis est. nec p̄ se p̄t sine hōie. iuenire societate appe
tit. vt vita cōis z ornatioz fiat. z tutioz. Uide igit oēm hōis rōnē in
eo maxime stare. q̄ nud^o fragilisq; nascit. q̄ morbis afficit. q̄ im ma
tura morte mulctatur. Que si homini detrahant rōnē quoq; ac sapi
entiā detrahi necesse est. sed nimis diu de rebz aptis disputo. cū sit
liqdū nihil sine prouidētia. nec factū esse vnq; nec fieri potuisse. De
cui^o operibz vniuersis (si nūc libeat) disputare p̄ ordinē infinita ma
teria est. Sed ego de vno corpe hōis tātum institui dicere. vt in eo
diuine prouidētie potestate quāta fuerit ostēda. his dūtaxat in rebz
q̄ sunt p̄phētibiles z apte. Nā illa q̄ sunt aie. nec subijci ocul. nec cō
p̄hēdi queūt. Nūc de ip̄o vase hōis loqm̄ur. qd̄ videmus

De dñā creatōis aīaliū brutoz z hōis scdm̄ corp^o Cap. v

In principio cū de^o fingeret aīalia. noluit ea in rotundam
forme specie cōglobare atq; colligere. vt z moueri ad am
bulādū. z flectere se in quālibet partē facile possent. sz ex ip̄a corp̄is
summa produxit caput. Itē produxit mēbra quedā lōgius q̄ vocā
tur pedes. vt alternis motibz solo fixa producerēt aīal. quo mēs tu
lisset. aut quo petēdi sibi necessitas puocasset. Ex ip̄o aut vasculo
corp̄is quattuor fecit extātia. Bina posteri^o. q̄ sunt in omnibz pedes
Itē bina capiti z collo proxima. q̄ varios animātibz vsus prebent
In pecudibz ei ac feris sunt posterioribz pedes siles. In hōie aut ma
nus. q̄ nō ad ambulādū sed ad faciēdū tēperādūq; sunt nate. Est z

torqueri necessariū est Alios autē latos et eq̄les. et in vnā partē rotā
dos. et in his vtq̄ locis. vbi tantūmō curuari mēbra in oēs partes
oportebat. vt in genibz et in cubitis et in manibz ip̄is Nā sicut man⁹
ex loco vnde oriunt a corpe. vbiq̄ vsus moueri speciosum simul et
vtilē fuit. sic p̄fecto si hoc idē etiā cubitis accideret et supuacu⁹ esset
eiusmodi mor⁹ et turpis. Jā em̄ man⁹ amissa dignitate quā nūc hz
mobilitate nimia promiscidis silis mirabiliter videret. essetq̄ hō
plane anguiman⁹. Qd̄ gen⁹ in illa imanissima belua mirabilis effe
ctū est. De⁹ em̄ q̄ p̄uidētia et potestate suā multaz rez mirabili va
rietate voluit ostēdere. qm̄ caput ei⁹ aialis nō tam lōge porreperat
vt terrā posset ore cōtingere. qd̄ erat futur⁹ horribile atq̄ tenuē. Et
q̄ os ip̄m p̄fussis dētibus sic armauerat. vt etiā si cōtingeret. pascendi
tū facultatē dentes adimerēt. p̄duxit inter eos a summa frōte molle
atq̄ flexibile mēbrū. quo p̄dēdere. quo tenere qd̄libet posset. vt rō
nem victus capiēdi vel tentiū prominēs magnitudo vel ceruicē
breuitas nō impediret.

¶ Contra Epicurū q̄ ex atomis fortuito cōcurrētibus compa
ctū fabricatūq̄ hōiem disputauit ¶ Cap. lvi

 Non possum h̄ loco teneri. q̄minus Epicuri stulticiā rur
sum coarguā Illi⁹ em̄ sunt oia. q̄ delirat Lucreti⁹ Qui vt
oñderet aialia nō artificio aliq̄ diuine mētis. s̄ vt solet fortuito esse
nata dixit in p̄ncipio mūdi. alias q̄sdā innūerabiles animātes mi
rāda speciez magnitudine fuisse natas. s̄ eas p̄manere nō potuisse
q̄ illas aut sumēdi sibi facultas. aut coeūdi generā diq̄ rō defecisset.
Videlicet vt et atomis suis lotū faceret p̄ infinitū et inane volitan
tibus. diuinā p̄uidētia voluit excludere. S̄z cū videret in oibz q̄

spirare mirabile puidētie in eē rōnē. qđ malū vanitatē erat dicere fa-
lisse aialia. p dīgiosa. in qđ rō cessasset. Qm̄ ḡ oia q̄ videm⁹. cū rōne
nata sūt. id em̄ ipz nasci efficere nisi rō nō p̄t. manifestū ē nihil oīno
rōis experta potuisse gnari. At em̄. p̄uisuz ē in singul' q̄busqz singē
bis. q̄ten⁹ r̄ ministeria mēbroz ad nccaria vite vtref. r̄ q̄ten⁹ adiu-
gat. corpibz elata soboles. vniuersas gn̄atim cōseruaret animātes
Nā si perie⁹ architect⁹ cū magnū aliqđ edificū facere cōstituit. p̄i-
mo oīm cogitat q̄ summa p̄fecti edificij futura sit r̄ an̄ emetiā que
locū leue pōdus expectet. vbi magni opis statuta sit moles. q̄ colū-
naz iterualla. q̄ aut vbi aq̄rū cadētū recurū r̄ exit⁹ r̄ receptacula
Nec inquā p̄us puidet. vt q̄cūqz sunt p̄fecta opi tā nccaria. cū ip-
sis fundamētis pariter ordinat. Cur tēū quisquā putet machinādis
aialibz nō an̄ puidisse q̄ ad viuēdū nccaria eēt. q̄ ipam vitā daret
Que vtiqz cōstare nō posset. nisi p̄us effecta eēt q̄bz cōstat. Vide-
bat ḡ Epicurus in corpibz aialū diuine rōnis solertiā. s̄ vt effice-
ret q̄ an̄ imprudēter assumpserat. adiecit aliud deliramētū supioris
cōgruēs. Dixit em̄ neqz oculos ad viuēdū esse natos. neqz aures ad
audiēdū. neqz pedes ad ambulādū. qm̄ mēbra hec prius nata sunt
q̄ eēt vsus vidēdi r̄ audiēdi r̄ ābulā di. s̄ hoz oia officia ex natis ex-
titisse. Vereoz ne h̄mōi portēta r̄ ridicula refutare. nō min⁹ ineptū eē
videat. s̄ libet ineptire. qm̄ cū inepto agūn⁹ ne se ille nimis argutū
p̄ter. Quid ai⁹ Epicure. Nō sunt ad vidēdū oculi nati. Cur ḡ vidēt
Postea inq̄t vsus eoz apparuit. Vidēdi ḡ cā nati sunt. siqđē nihil
possunt aliud q̄ videre. Itē mēbra cetera cui⁹ rei cā nata sunt ipse
vsus ostēdit. Qui vtiqz nullo mō posset existere nisi eēt mēbra om-
nia tam ordinata. tam prouidenter effecta. vt vsum possent habere.

Quid em̄ si dicas aues nō ad volādū esse natas. neq; feras ad senti-
endū. neq; pisces ad natādū. neq; hoīes ad sapiēdū. cū appareat ei
nature officioq; seruire animātes. ad qd̄ ē queq; generata Sz vide
licet q̄ summā veritatis amisit. sp̄ erret necesse ē. Si em̄ nō puiden-
tia sed fortuitis atomoz cōursionib; nascūtur oīa. cur nūq; fortu-
ito accidit sic coire illa principia. vt efficerēt aīal eiusmodi. q̄ nari-
bus poti⁹ audiret. odoraret oculis. aurib; cerneret. Si em̄ primor-
dia nullū gen⁹ positōis iēptū relinquūt. oportuit eiusmodi q̄tidie
mōstra gnari. in q̄b; z mēbroz ordo p̄poster⁹. z vsus lōge diuersus
existeret. Cū vero vniuersa gnā z vniuersa quoq; mēbra leges suas
z ordines. z vsus sibi attributos tueant. manifestū ē nihil fortuito
esse factū. qm̄ diuine rōnis dispositio p̄petua seruat. Uex alias re-
tellemus Epicur; Nūc de prouidētia (vt cepimus) differamus

¶ De dei prouidētia circa vniuersalē hoīs fabricā ¶ Cap. viij

Deus igit̄ solidamēta corpis q̄ ossa dicunt̄ nodata. z ad-
iūcta inuicē neruis alligauit atq; construxit. q̄b; mens si
excurrere aut resistere velit tāq; retinaculis vteret. z qd̄ nullo labo-
re. nulloq; conatu. sed minimo nutu toti⁹ corpis molē tēperaret ac
flecteret. Nec aut̄ viscerib; operuit. vt quēcunq; locū recebat. vt q̄
solida ossa cōclusa tegerent Itē viscerib; ip̄is venas admiscuit. q̄si-
riuos p̄ corpus oē diuisos. per q̄ discurrens humor z sanguis vni-
uersa mēbra succis vitalib; irrigaret. z ea viscera formata in eū mo-
dū q̄ vnicuiq; gnari ac loco aptus fuit sup̄iecta pelle cōtexit. Quā
vel sola pulchritudine decorauit. vel setis adoperuit. vel squammis
munniuit. vel plumis insignib; adornauit Illud vero cōmētū dei mi-
rabile. q̄ vna dispositio z vnus habit⁹ innum̄erabiles animātū p̄se-

rat varietates. Nā in oībo fere q̄ spirant. eadē series ⁊ ordo mēbroꝝ
est. Primū em̄ caput ⁊ huic annexa ceruix. Item collo pectus adiū
tū. ⁊ ex eo p̄minētes armi. adherens pectori venter. Itē ventri sub
nexa genitalia. Ultimo loco femora pedesq̄. Nec solū mēbra suū
tenore ac situ in oībo seruant. sed etiā ptes mēbroꝝ. Nā in vno capi
te ip̄o certā sedē possident aures. certā oculi. nares itē. os quoq̄ ⁊ in
ore dentes ⁊ lingua. Que oīa cū sint eadē in oībo animātibꝝ. tū infi
nita ⁊ multiplex diuersitas figuratoꝝ est. q̄ ea q̄ diri. aut pductioꝝ
aut cōtractioꝝa liniamētis varie differētibꝝ cōphēsa sunt. Quid illd̄
Nonne diuinū q̄ in tāta viuētū multitudīe vnūq̄d̄q̄ aīal in suo
ḡne ⁊ sp̄e pulcherrimū est. Ut si qd̄ vicissim de altero in alterꝝ trāsse
raf. nihil impeditiꝝ ad vtilitatē. nihil deformius ad aspectū videri
neceffe sit. Ut si elephāto ceruicē plixā tribuas. aut camelo breuem
vel si serpētibꝝ pedes aut pilos addas. in q̄bo porrecti eq̄liter corpo
ris longitudo nihil aliud exhibeat. nisi vt maculis terga distincti ⁊
squāmāꝝ leuitate suffulti in lubricos tractꝝ sinuosis flexibꝝ laberēt.
In quadrupedibꝝ autē idē artifex contextū spine a summo capite de
ductū. lōgius extra corpus eduxit. ⁊ acuminauit in caudā. vt obse
ne corp̄is partes. vel propter feditatē regerētur. vel propter teneri
tudine munitur. vt aīalia quedā minuta ⁊ innocētia motu eius
arcerētur a corpore. Quod mēbrū si detrahas imperfectū sit animal
ac debile. Ubi autē ratio ⁊ manꝝ est. tamē nō est id tā necessariū q̄ in
dumentū piloz. Adeo in suo quoq̄ genere aptissime congruūt. vt
neq̄ nudo quadrupede. neq̄ homine tecto excogitari quicq̄ turpiꝝ
possit. Cum tamē ipsa nuditas hominis mire ad pulchritudinem
valeat. nō tamen etiam capiti cōgruebat. **T**exit ergo illud pilo **Et**
B ii.

Et cap. no. 17
de corpore et h. p.

De corpore

in summo futurū erat. quasi summū edificij culmē ornatū. Qui ornatus nō est. in orbem coactus. aut in figurā pilei teres factus. ne quibusdā partibz nudis esset informis. sed alibi infusus. alibi retractus. pro cuiuslibet loci decentiā. frons ergo vallata per circuitū et temporibz effusi ante aures capilli. et earū summe partes in corone modū cincte. et occipitiū omne contactū speciem miri decoris ostētat. Jam barbe ratio incredibile est quātum conferat ad dignoscendā corporū maturitatē. vel ad differentiā sexus. vel ad decorem virilitatis ac roboris. ut videat omnino nō cōstatura fuisse totius corporis ratio. si quicqz aliter esset effectū.

De forma hois et omni mēbroz habitudine. sed specialiter de auribus et oculis. Cap. viij

Dunc rationē totius hominis ostendam. singulorūqz mēbroz que in corpore aperta aut operata sunt. utilitates et habitus explicabo. Cum igitur statuisset deus ex omnibz animalibus solum hominē facere celestem. cetera vniuersa terrena. hunc ad celi cōtemplatōem rigidum erexit. bipedōqz cōstituit. sed ut eadē spectaret. vnde illi origo est. Illa vero depressit ad terram. ut quia nullis his immortalitatis expectatio est. toto corpore ut in humū proiecta ventri papuloqz seruirent. Dominis itaqz solius recta ratio. et sublimis status. et vultus deo patri cōmunis ac proximus origines suā fictoremqz testatur. Eius prope diuina mens. qz nō tantum animatum que sunt in terra. sed etiā sui corporis est sortita. Dominatū in summo capite collocata. tanqz in arce sublimis speculatur omnia et cōtuetur. Hanc eius aulam deus nō obductā porrectamqz formauit. ut in mutis animalibz. sed orbī et globo similem. qz orbis rotam

Et cap. no. 17
de corpore et h. p.

Et cap. no. 17
de corpore et h. p.

ditas perfecte rationis est ac figure. Eo igitur mens et ignis ille di-
vinus tanquam celo tegitur. Cuius cum summum fastigium naturali veste
texisset. priorem partem que dicitur facies necessarijs membris ministe-
rijs. et instruit pariter et ornauit. Ac primum oculorum orbem concavis
foraminibus conclusit. a quo foratum frontem nominata Varro existi-
mauit. et eos neque minus neque amplius quam duos esse voluit. quod ad
speciem nullus est perfectior numerus quam duorum. sicut et aures duas
quarum duplicitas incredibile est. quam pulchritudinem preferat. quod
tum pars utraque similitudine ornata est. tum ut venientes a lateribus
eius voces facilius colligantur. Nam et forma ipsa mirandum in modum
ficta. quod earum foramina voluit esse nuda. et inobseptata. quod minus decorum
et minus utile fuisset. quoniam simplicium cavernarum angustias preter
uolare vox posset et spargi. nisi preceptam per cauos sinus et reper-
cussu retentam foramina ipsa conueherent illis similia vasculis. qui-
bus inpositis solent angustiora vasa compleri. Eas igitur aures que
bus est inductum nomen a vocibus hauriendis. Unde Vergilius
Vocemque his auribus hausit. quia vocem ipsam greci

vocant ab auditu per immutationem littere. aures velut au-
des sunt nominate. Noluit deus artifex mollibus pelliculis infor-
mare que pulchritudinem temerent. pendulas atque flectentes. neque
duris ac solidis ossibus. ne ad usum inhabiles essent. immobiles
ac rigentes. sed quod esset horum medium excogitauit. ut eas carti-
lago mollior alligaret. et haberet aptam simul et flexibilem firmita-
tem. In his audiendi tantum officium constitutum est. sicut in ocu-
lis videndi. Quorum precipue inexplicabilis est ac mira subtili-
tas. quia eorum orbem gemmarum similitudinem preferentes ab

B iij

Unde Varro
pro. 6 et 7 videtur

Et duo sunt
orbis aurium
et aures duo

Unde aures
videtur

Et aures
de sunt molles
et in modis suis

ea parte qua videndū fuit. mēbranis perlucētibus tēpse. ut imagi-
nes rerū contrapositay tanq̄ in speculo refulgentes. ad sensum inti-
mū penetrarēt Per eas igitur mēbranas sensus ille qui dicit mens
ea que sunt foris transpicit. ne forte existimes aut imaginū incurso-
ne nos cernere (ut philosophi dixerūt) quoniā videndi officiū in eo
debet esse. Quod videt. nō in eo quod videtur. aut intentione aeris
cū acie. aut effusione radiozū quoniā si ita esset. radiū quem oculis
aduertimus videremus donec intentus aer cū acie. aut effusi radij
ad id quod videndū esset puenirent. Cum autē videamus eodē mo-
mēto temporis plerūq̄ vero aliud agētes. nihilominus tamen vni-
uersa que contra sunt posita intueamur. Verius et manifestius est
mētē esse que p oculos ea que sunt opposita transpicit. q̄ per fe-
nestras lucēte vitro aut speculari lapide obductas Et iccirco mens
et voluntas ex oculis sepe dignoscitur Quod quidem ut refelleret
Lucretius. ineptissimo vsus est argumēto. Si enī mens inquit p
oculos videt. eratis et effossis oculis magis videret. quoniā euulso
cū possibz foris. plus inferūt luminis q̄ si fuerint obducte Nimirū
ip̄i vel potius Epicuro q̄ eum docuit effossi oculi erant. ne viderant
effossos orbes. ruptas oculozum fibras. et fluentem peruenas san-
guinē. et crescentes ex vulneribz carnes. et obductas ad vltimū cic-
trices. nihil posse lucis admittere Nisi forte auribus oculos similes
nasci volebāt. ut nō tam oculis q̄ foraminibz cernerent. quo nihil
ad spēm fedē. ad visum inutili^o fieri p̄t Quātulū enim videre pos-
sem^o. si mens ab intimis penetralibz capitis p exiguas cauernay ri-
mulas attēderet. ut si q̄s vellet trāspicere p cicurā n̄ plus pfecto cer-
nat. q̄ cicute ip̄i^o capacitas p̄cedat Itaq̄ ad vidēdū mēbris pot^o

In orbē cōglobatis opus fuit. vt visus in latū spargeret. ⁊ q̄ in prio-
ri facie adhereret. vt libere possint oīa cōtueri. Ergo ineffabilis diuī-
ne puidētie ꝑtus fecit duos simillimos orbēs. eosq; ita deuinxit vt
nō in totū cōuert. sed moueri tm̄ ac flecti cū mō possent. Orbēs autē
īpos humoris puri ac liquidi plenos eēvoluit. in quoz media pte
scintille luminū cōcluse tenerent. q̄s pupillas nūcupamus. in q̄b;
puris ac subtilib; cernēdi sensus ac rō cōtinet. Per eos igit; orbēs se-
īpam mens intēdit. vt videat miraq; rōne in vnū misceat ⁊ cōiungat
amborum laminū visus

¶ Contra eos q̄ sensus falsos esse cōtendūt ¶ Caplm. ix

Habet hoc loco illoz rep̄hēdere vanitatē. q̄ dū volūt osten-
dere sensus falsos eē. multa colligunt in q̄b; oculi fallant
inter q̄ illud etiā qd̄ furiosis ⁊ ebrijs oīa duplicia videant. Quasi
vero ei⁹ errori obscura sit cā. Ideo em̄ fit. qz duo sunt oculi. sed quō-
id fiat accipe. Visus oculoz intētionē animi cōstat. Itaq; qm̄ mens
(vt supra dictū est) oculis tāq; fenestris vtī. non tm̄ hoc ebrijs aut
infanis accidit. sed etiā sanis ac sobrijs. Nā si aliqd̄ nimis ppi⁹ ad-
moneas. duplex videbit. Certū est em̄ interuallū ac spaciū q̄ acies
oculoz coit. Itē si retrosum auoces aīn. q̄si ad cogitādū ⁊ intentio-
nē mens relaxes cū acies oculi vtriusq; deducit. tūc singuli videre iū-
piūt separatim. Si autē nrsus intēderes aciemq; direxeris. coit in
vnū qcqd̄ duplex videbat. Quid ḡ mirū. si mens veneno ac potē-
tia vini dissoluta dirigere senō p̄t ad vidēdū sicut ne pedes q̄dem
ad ambulādū. neruis stupescētib; debiles aut si vis furoris in cere-
brū senēs. cōcordiā disūngit oculoz. Qd̄ adeo vez est. vt luscis ho-
minib; si aut infani aut ebrii fiāt nullo pacto possit accidere vt ali-

*Caplm. ix
de duplici vi-
sione*

quod duplex videatur Quare si ratio apparet cur illi fallunt. manifestum est non esse falsos sensus. qui aut non fallunt si sint puri et integri. aut si falluntur. mens tamen non fallit. qui illorum nouit errorem.

Ad oculorum fabricam redit et omnium membrorum huiusmodi. scilicet specialiter que vsque ad ventrem per cutem apparere

Cap. 1

Sed nos ad dei opera reuertamur. ut igitur oculi munitiores habeant ab iniuria. eos ciliorum tegminibus occultit. vnde oculos dictos esse Varro placet. Nam et ipse palpebre quibus mobilitas inest palpitatio vocabulum tribuit. pilis in ordine statibus vallate. septem oculis decemissimum prebet Quare motus assiduus incognoscibili celeritate succurrit. et videndi tenorem non impedit. et reficit obtutum. Acies enim id est membrana illa plucens. quam siccare et obarescere non oportet. nisi humore assiduo tersa puri niteat. obsolescit. Quid ipsa superciliorum fastigia pilis breuibus adornata. Nonne quasi aggeribus et munimentis oculis ne quod supne incidat. et spiritum simul prestet Ex quorum confinio nasus exoritur. et veluti equi porrectus iugo. utraque acie simul et discernit et munit Inferius quoque genarum non indecens tumor in similitudinem collium leniter exurgens. ab omni parte oculos efficit tutiores. pulsumque est ab artifice summo. ut si quis forte vehemens ictus extiterit. eminentibus repellat Nasus quoque superior vsque ad medium solida formata est. Inferior autem cartilagine adheret mollita. ut ad usum digitorum possit esse tractabilis. In his autem quibus simpliciter membris trita sunt officia constituta Unum ducendi spiritus Alterius capiendi odoris Tercium ut per cavernas purgantem ta cerebri defluat Quas ipse deus quibus mirabile. quibus diuina ratione molitur est ut tamen huiusmodi ipse nasci. oris spiritus non deformat. quod erat plane futurum si

simplex foramē pateret Ad id velut parietē p mediū ducto interse
psit atq; diuisit. fecitq; ipa duplicitate pulcherrimū. Ex q̄ itelligit
q̄tū dualis numer⁹ vna ⁊ simplici ppage solidat⁹. ad rez valeat p
fectionē Nam cū sit corp⁹ vnū. tñ totū ex simplicib⁹ mēbris p̄stare nō
poterat nisi vt eēt ptes vel dextre vel sinistre Itaq; vt pedes duo ⁊
itē manus. nō tñ ad vtilitatē aliquā vsuq; vel gradiēdi vel faciē
di valēt. s; ⁊ habitū decorēq; admirabilē p̄ferūt Sic ⁊ in capite qd̄
toti⁹ diuini opis q̄si culmē est. ⁊ audit⁹ in duas aures ⁊ visus i du
as acies. ⁊ odoratio in duas nares a summo artifice diuisa ē. q; cere
biū in q̄ sentiēdi rō est. q̄uis sit vnū. tñ in duas ptes mēbrana iter
ueniēte discretū ē. s; ⁊ cor qd̄ sapiētiē domiciliū videt. licet sit vnū
duos tñ intrinsec⁹ sinus h; q̄b⁹ fontes vini sanguinis p̄tinēt septo
intercedēte diuisi. vt sicut in ipō mūdo summa rez vel de simplici du
plex. vel de duplici simplex ⁊ gubernat ⁊ p̄tinet totū. ita in corpe de
duob⁹ vniuersa p̄pacta indissociabilē p̄cederēt vnitatē Quis quoq;
spēs ⁊ rictus ex transuerso patefact⁹ q̄ vtilis. q̄ decēs sit. enarrari
nō p̄t. cui⁹ vsus in duob⁹ p̄stat officijs. sumēdi victus ⁊ eloquēdi
lingua int⁹ inclusa q̄ vocē motib⁹ suis in sybis distēdit. ⁊ ē interpres
anīmi Nec tñ sola p̄t p se eloquēdi munus implere. nisi acūmē suū
palato illiserit. nisi adiuta vel offēsiōe dētriū. vel cōpressionē labio
rū. dentes tamē plus cōferūt ad loquēdū. Nam ⁊ infantes nō aū
incipiūt fari. q̄ dentes habuerint. ⁊ senes amissis dentib⁹ ita balbu
tiūt. vt ad infantiā reuoluti denuo esse videant Sed hec ad hoīem
solū p̄tinet. aut ad aues in q̄b⁹ acuminata ⁊ vibrata certis moti
bus lingua. innumerabiles cātū flexiones ⁊ sonorum varios mo
dos exprimit Dabit p̄terea ⁊ aliud officiū q̄ in omnibus. sed tamen

folo in mutis vtil. q̄ cōtritos z cōmolitos dentibz cibos colligit. et
cōglobatos in sua deprimat. z trāsmittit ad ventrē. Itaqz Uarro a
ligādo cibo putat lingue nomen impositū Bestias etiā potu adiu
uat Protēta em̄ canataqz hauriūt aquā eāqz cōprehēsam lingue si
nu. ne tarditate ac mora defluat. ad palatū celeri mobilitate cōplo
dūt Decitaqz palati cōcauo tanq̄ testudi ne regit. eāqz dentiū or
dine septis de^o q̄si muro circūvallauit. Dentes aut̄ ipos ne nudi ac
restricti magis horrozi q̄z ornamento eēnt. gingiuis mollibz q̄ a gignē
dis dentibz noiant. ac deinde labioz tegminibz honestauit Quoruz
duricies sicut in molari lapide maior ēz asperior. q̄z in ceteris ossibz
vt ad cōterēdos cibos pabulūqz sufficerēt Labra ipa q̄ q̄si añ cohe
rebāt. q̄z decēter intercidiūt. q̄rū super^o sub ipa medietate nariū. lacu
na q̄dā leui q̄si valle signauit. inferi^o honestatis gratia foras mollē
ter explicauit. Nā qd̄ attinet ad saporē capiēdū fallit q̄squis hunc
sensem palato inesse arbitrat. lingua ē em̄ qua saporē sentiūt. nec
tū rota Nā pres ei^o q̄ sunt ab vtroqz latere teneriores. saporē subti
lissimis sensibz trahūt Et cū neqz ex cibo quicq̄z neqz ex potide mi
nuat. tū inenarrabili mō penetrat ad sensum sapor eadē rōne. qua
nihil de q̄cūqz materia odoris decerpit. Cetera q̄z decora sint vix ex
primi p̄t Deductū clemēter a genis mētū. z ita inferi^o cōclusum. vt
acumē ei^o extremū signare videant. leuiter impressa diuisio Rigidū
ac teres collū scapule velut mollibz iugis a ceruice dimisse. valida z
substricta nervis ad fortitudinē brachia insignibz toris extētū lacer
toz ingēs robur vtilis ac decēs flexura cubitoz. Quid dicā de ma
nibz rōnis ac sapiētie ministris. Quas solertissimus artifex plano
ac modice cōcauo sinu fictas. vt si qd̄ tenēdū sit. apte possit insidere

in digyos terminauit in q̄b̄ difficile ē expedire utrū ne spēs an vti-
litas maior sit. Nā z numer⁹ p̄fect⁹ ac plenus z ordo ac grad⁹ de-
cētissimus. z articuloꝝ pariū curuatura flexibil. z forma vnguium
rotūda cōcauis tegminib⁹ digytoꝝ. fastigia p̄phēdēs atq; firmans
ne mollitudo carnis in tenēdo cederet. magnū p̄bet ornatū. Illud
p̄o ad vsū miris modis habile. q̄ vn⁹ a ceteris separatus cum ip̄a
manu orit. z in diuersum maturius findit. Qui si velut obuiū cete-
ris p̄bēs. oēm tenēdi faciēdiq; rōnē vel solus vel p̄cipue possidet. tā
q̄ rector oīm. atq; moderator Un̄ etiā pollicis nomē accepit. q̄ vī
z potestate inter ceteros polleat Duos q̄dem articulos extātes h̄z
nō vt alij ternos. s; vn⁹ ad manus carnē nectit pulchritudinis gr̄a
Si em̄ fuisset trib⁹ articul⁹ z ip̄e discretus feda z indecora spēs ade-
misset manib⁹ honestatē Nā pectoris latitudo sublimis z exposita
oculis. mirabilē p̄sefert habit⁹ sui dignitatē. Qui⁹ hec cā est. q̄ vī
det hōiem solū deus veluti supinū formasse. Nā fere nullū aīal iace-
re in tergū p̄t Mutas at̄ animātes q̄si alterno latere iacētes finxisse
atq; ad terrā cōpressisse Idcirco illis angustū pect⁹ z ab aspectu re-
motū. z ad terrā p̄sus subiectū. Hōis aut̄ patēs z rectū. qz plenum
rōnis a celo datū humile aut indecēs eē nō debuit Papille q̄q; leui-
ter eminētes z fusciorib⁹ ac paruis orbib⁹ coronate. nō nihil addūe
venustatis. feminis ad alēdos fetus date marib⁹ ad solū decus. ne
informe pect⁹. z quasi mutilū videret. Huic subdita est planicies
ventris. quā mediā fere vmbilicus nō indecētī nota signat ad hoc
factus. vt p̄ eum fetus dum est in vtero nutriatur

¶ De viscerib⁹ z intestinis vsq; ad mēbra genitalia

¶ Ca. xi
L. b.

Sequitur necessario ut de internis quibus visceribus dicere incipiam. quibus non pulchritudo. quae sunt abdita. sed utilitas incredibilis attributa est. quoniam opus fuerat ut terrenum hoc corpus succo aliquo de cibis ac potibus aleretur. sicut terra ipsa humilibus ac prunis. Prout est tissimus artifex in medio eius receptaculum cibis fecit. quibus concoctis et liquefactis. vitales succos membrorum omnium dispartiret. Sed cum hoc constiteret ex corpore atque anima. illud quod supra dixi receptaculum soli corpori praestaret alimentum. anime vero aliam sedem dedit. fecit enim generum quoddam viscerum molle atque rarum. quod pulmonem vocamus. in quod spiritus reciproca vicissitudine commearat. cumque non in vteri modum finxit. ne effunderetur simul spiritus autem inflaretur simul. Ideoque ne plenum quoddam viscus effecit. sed inflexibile atque areris capax. ut paulatim spiritum reciperet. dum vitalis ventus per illam spargitur raritate. et eundem rursus paulatim redderet. dum se ex illo explicat Ipsa enim vicissitudo flandi et spirandi respirandi que tractus vitam sustentat in corpore Quoniam ergo duo sunt in homine receptacula unum aeris quod alit animam. alterum ciborum quod alit corpus. ut flexi cervicis ac moveri facile possit. duas esse per collum fistulas necesse est. aeralem ac spiritalem. quarum superior ab ore ad ventrem ferat inferior a naribus ad pulmonem Quare ratio et natura diversa est Ille enim qui est ab ore transitus mollis effectus est. et qui spiritus clausus cohereat sibi. sicut os ipsum. quoniam potus et cibus dimota et patefacta gula. quae corporales sunt spacium sibi transmeandi faciunt Spiritus contra qui est incorporeus ac tenuis. quae spacium sibi facere non poterat. accepit viam patentem. que vocatur gurgulio Is constat ex ossibus flexuosis ac mollibus. quasi ex anulis in cicute modum invicem compactis et coherentibus. patetque semper haec transitus Nulla

en̄ requiem meandi habere spiritus p̄t. qz is qui sp̄ cōmeat. dimissa
utiliter de cerebro mēbr̄i portione. cui vna nomen est. velut occurſu
quodā refrenatur. ne aut teneritudinē domicilij cū impetu veniēs
attracta pestilēti aura corrūpat. aut totā nocēdi violētā internis re
ceptaculis perferat Ideoqz etiā nares breuiter sunt aperte. q̄ iccirco
sic nominātur. qz p̄ eas vel odor. vel spirit⁹ nare nō desinit. Tamen
hec fistula spirital̄ nō tantū ad nares. vtz ad os quoqz iter patet in
extremis palati regionib⁹. vbi se folles fauciū spectātes vnā tollere
incipiūt in tumorē. Qui⁹ rei causa rō nō obscura est. loquendi en̄
facultatē nō habent⁹. s̄ sicut gule iter ad os tantū. ita gurgulio ad
nares tantū pateret. Aperuit igit viam voci diuina solertia ex illa
fistula spiritali. vt posset lingua ministerio suo fungi. r̄ voci ipsi⁹
inoffensum tenorem. pulsibus suis in verba cōcidere Qui meatus
si aliquo modo interceptus sit. mutū faciat necesse est. Errat en̄ p̄
fecto quisquis aliam causam putat cur homines muti sint. Nō en̄
(vt vulgo creditur) vinctam gerunt linguam. sed hi vocalē illū spi
ritū per nares quasi mugicētes pfundūt. qz voci trāitus ad os. aut
nullus omnino est. aut nō sic patēs. vt plenā vocem possit emittere.
Quod plerūqz natura sit. aliquādo etiā casu accidit. vt morbo ali
q̄ hic aditus obseptus vocē nō trāsmittat ad linguā. faciatqz de lo
quētib⁹ mutos Qd̄ cū acciderit auditū qz obstrui necesse est. vt qz
vocē emittere nō p̄t ne admittere qdē possit. loquēdi ergo cā patefa
ctus est hic meatus. Illud qz prestat. vt in lauacris celebrādis. qz
nares calorē ferre nō possunt. aer fr̄uens ore ducatur. Item si forte
spiramētra nariū frigoris pituita p̄cluserit. per os aurā trahere pos
sumus. ne obstruca meādi facultate. spūs strāguletur. Libi vero
L ii.

In aliu recepti. 7 cū pot^o humore p̄mixti. cū iā calore p̄cocti fuerit
 eoz succus inenarrabili mō p̄ mēbra diffusus. irrigat vniuersuz coz
 pius 7 vegetat Intestinoz q̄q̄ multiplices spire ac longitudo in se
 cōuoluta. 7 vno tñ substricta vinculo. q̄ mirificū dei opus ē. Nam
 vbi maceratos ex se cibos alu^o emiseric. paulatim p̄ illos internoz
 anfract^o extrudūtur. vt q̄cqd̄ ip̄is inest succi. q̄ coz^o ali^o. mēbris oī
 bus diuidat. Et tñ neq̄ forte obhereāt ac resistāt. qd̄ fieri poterat. p̄
 pter ip̄oz voluminū flexiones in se sepe redeūtes 7 fieri sine p̄nicie
 nō poterat Oppleuit ea intrinsecus crassiore succo. vt purgamēta
 illa vētris ad exit^o suos facil^o p̄ lubricū niterent. Illa q̄q̄ rō subti
 lissima ē qd̄ vesica (cui^o vsūm volucres nō hñt) cū sit ab intestinis se
 parata. nec vllā habeat fistulā. qua ex illis vrinas trahat. p̄plet tñ 7
 humore distēdit Id quō fiat. nō est difficile p̄uidere Intestinoz em̄
 partes. q̄ ab alio cibū potumq̄ suscipiūt. patētiores sunt q̄ ceterē
 spirare. 7 multo tenuiores. he vesicā circūplectunt 7 cōtinent Ad q̄s
 partes cū potus 7 cibo mixta p̄uenerint. Finū q̄dem crassus fit 7
 trāsmeat. Humor aut̄ oīs p̄ illā teneritudinē p̄colat. eūq̄ vesica cu
 jus eque tenuis subtilisq̄ mēbrana est. absorbet 7 colligit vt foras
 qua natura exitū patefecit. emittat

De mēbris cōceptōis. 7 ipsius p̄cept^o physica rōne. ¶ Ca. xij
DE vtero quoq̄ 7 p̄ceptōe (qm̄ de iternis loq̄mur) dici ne
 cesse est. ne qd̄ p̄terisse videamur. Que quāq̄ in opto la
 tent. sensus tñ atq̄ intelligētā laterē nō p̄nt Vena in maribz q̄ se
 mina p̄tinet duplex est paulo interior. q̄ illud humoris obsceni re
 ceptaculū. Sicut em̄ renes duo sunt. itēq̄ testes. ita 7 vene semina
 les due. in vna tñ cōpagecoherētes. qd̄ videm^o in cozpozibz aīaliū

cū interfecta patefiūt Sz illa dexterioꝝ masculinū ꝑtinet semē. sinī
sterioꝝ femininū Et ideo in toto corpe ps dextra masculina est. sinī
stra ho feminina Ip̄m semē q̄dē aiūt ex oi corpe advenam genitale
ꝑfluere ibiqꝝ ꝑcrescere. sz h̄ hūana mens quomō fiat. nō ꝑt cōphēde
re. Itē in feminis vterus in duas se diuidit ptes. q̄ in diuersum dif
fuse ac reflexe circūplicanf. sicut arietis cornua. Que pars in dextrā
reorquet. masculina ē. q̄ in sinistrā feminina. Cōceptū igit̄ Varro
z Aristoteles sic fieri arbitranf. Aiūt nō tm̄ maribꝝ inesse semē. verꝝ
etiā feminis. z inde plerūqꝝ matrībꝝ filles ꝑcreari. sz eaz semē sangui
nē eē purgatū Quid si recte cū virili missum sit. vtraqꝝ cōcreta. z si
mul coagulata informari. Et ꝑmū q̄dē cor hoīs cōsungi ꝑ in eo sit
et vita hoīs z sapiētia Deniqꝝ totū opus q̄dragesimo die ꝑsumari
Ex abortionibꝝ hec fortasse collecta sunt. In auū tm̄ fetibꝝ ꝑmum
oculos fingi dubiū nō est. q̄d in ouis sepe dephēdimꝝ. vñ fieri non
posse arbitroꝝ quin fictio a capite sumat exordiū Similitudines aut̄
in corpibꝝ filioꝝ sic fieri putāt. cū semina iter se ꝑmissa coalescant. si
virile supauerit. patri fillem ꝑuenire siue marē. seu feminā Si muli
ebre ꝑualuerit. ꝑgenitē cuiusqꝝ sexꝝ ad imaginē respōdere maternā
Id aut̄ ꝑualet e dnobꝝ q̄d fuerit vteriꝝ Alterꝝ em̄ q̄dāmō amplectit̄
ac includit Dinc plerūqꝝ fieri solet vt vniꝝ em̄ liniamēta ꝑcedat Si
vero equa fuerit ex pari semēte ꝑmissio. figuras q̄qꝝ misceri. vt sobo
les illa cōis. aut neutriū referre videaf. qꝝ totum ex altero nō hꝝ aut̄
vtrūqꝝ. qꝝ parem de singul' mutuata ē. Nā in corpibꝝ aīaliū videmꝝ
aut ꝑfundi parētū colores. ac fieri terciū neutri generātū sille. aut
vtriusqꝝ sic exprimi. vt discoloribꝝ mēbris ꝑ oē corpꝝ cōcoris mixtu
ra variet. Disparis q̄qꝝ nature hoc mō fieri putanf. cū forte in leuā

vtcri partē masculīne stirpis semē incidērit .marē q̄dē gigni opina
tio est Sed q̄ sit in feminina pte cōceptus. aliqd in se habere femi
neū supra q̄ decus virile patiat. vel formā insignē. vel nimis cando
rē. vel corpis lenitatē. vel artus delictos. vel staturā breuē. vel vocē
gracilē. vel animū imbecillū. vel ex his plura . Itē si partē in dexterā
semē feminini sexus infuserit. feminā q̄dē pcreari . s; qm̄ in mascu
lina parte cōcepta sit habere in se aliqd virilitatis. vltra q̄ sexus rō
pmittat. aut valida mēbra. aut imoderatā lōgitudinē. aut fuscū co
lorē. aut hispida faciē. aut vultū indecorū. aut vocē robustam . aut
aīm audacē. aut ex his plura . Si hō masculinū in dexterā. femini
nū i sinistra pueniret. vtrosq; ferē recte puenire. vt r femininis p oia
nature sue decō cōstet. r marib; tā mēte q̄ corpe robur virile seruetur
Illud hō ipm̄ q̄ mirabile cōstitutū deo. qd̄ ē ad pseruatōem generū
singulorū duos sexū maris ac femine machinat⁹ ē. q̄b; inter se p vo
luptatis illecebras copulat. successiua soboles parere. ne oē gen⁹
viuētū p dicio mortalitat; extingueret . S; plus roboris marib;
attributū ē. q̄ facili⁹ ad patiētiā iugi marital' femine cogere. Cir ita
q̄ noiat⁹ ē q̄ maior i eo vis ē q̄ in femina. r hinc stus nomē acce
pit Itē mulier vt Varro interpretat a mollicie ē dicta imutata r tetra
cta littoza velut molier Cui suscepto fetu cū part⁹ appropinqre iā ce
pit. turgescētes iā māme dulcib; succis distēdūtur. r ad nutrimentū
nascentis fontib; lactis secūdū pect⁹ exuberat Nec em̄ decebat aliqd q̄
vt sapiēs aīal a corde alimonia duceret Idq; ipm̄ solertissime ppa
tū ē. vt cadēs aut pinguis hūor teneritudinē noui corpis irrigaret
donec ad capiēdos fortiores cibos. r dētib; instruat. r virib; roboret
tur. sed redeamus ad ppositum vt cetera que superiunt breuiter

explicemus.

¶ Contra illos q̄ p voluptatē mēbris genitalibz abutūtur. ⁊ sub/
ditorum mēbrorum forma

¶ Ca. xij.

Deterā nunc ego ipoz q̄qz genitaliū mēbroz mirificā rō
nē tibi exponere. nisi me pudor ab h̄mōi sermone reuoca
ret Itaqz a nobis idumēto verecūdie q̄ sunt pudēda velēt. Qd' ad
h̄acrē attinet. q̄ri satis est. h̄oies ipios ac p̄fanos summū nefas ad
mittere. q̄ diuinūz admirabile dei opus ad p̄pagādā successionem
inercogitabili rōne p̄uisum. ⁊ affect⁹ vel ad turpissimos quest⁹. vel
ad obscene libidinīs pudēda opa auertūt. vt iā nihil aliud re scit⁹
sima petāt. q̄ inane ⁊ sterile voluptatē. Que reliq̄ corpis ptes non
carēt rōne ac pulchritudine Longlobata i nates caro q̄ sedēdi offi
cio apta. ⁊ eadē firmior q̄ in ceteris mēbris. ne p̄mēte corpis mole
offiō cederet Itē feminū deducta ⁊ latioribz toris valida lōgitudo
q̄ facili⁹ onus corpis sustineret. quā paulatim deficiētē in angustū ge
nua determināt. q̄rū decētes nodi flexurā pedibz ad gradiēdū sedē
dūqz aptissimā p̄bēt Itē crura nō eq̄li mō ducta. ne indecēs habitū
do deformaret pedes. s̄ teretibz suris clemēter extātibz sensimqz te
nuatis ⁊ firma s̄ ⁊ ornata In plātis s̄o eadē q̄dē s̄ tū lōge dispar
q̄ in manibz rō ē. Que q̄m toti⁹ opis q̄si fundamēta sunt. mirific⁹
cas artifex nō rotūda specie. ne h̄o stare non posset aut alijs ad stan
dū pedibz indigeret. sicut quadrupes. sed porrectiores longioresqz
formauit. vt stabile corpus efficerēt planicie sua. Unde illis inditū
nomē ē. digyti eque totidē quot in manibz spēm magis q̄ vsū p̄fe
rentes. Ideoqz ⁊ iuncti ⁊ breues. ⁊ gradatim cōpositi. Quoz q̄ est
maxim⁹. q̄m illū sic in manu discerni a ceteris op⁹ nō erat. ita i ordi

nē redact^o ē. vt tñ ab alijs magnitudine ac modico iteruallo distare videat Nec eoz speciosa germanitas. non leui adiumēto nixum pedū firmat. Concitari em̄ ad cursum nō possum^o nisi digytis in hūmū pressis. soloq; nitētib; impetū saltūq; capiamus Explicasse videret omnia. quoz ratio intelligi p̄t. Nunc ad ea venio. que vel dubia vel obscura sunt.

¶ Quid de multis que sunt in corpore ratio sciri nequit. ¶ Ca. xiiij

Quia esse constat in corpore. quoz vim rōnēq; p̄spicere nemo nisi q̄ fecit. p̄t An aliq; enarrare se putat posse. quid vtilitatis q̄d effect^o habeat tenuis mēbrana illa plucēs. qua circūnectit aluus ac tegit Quid renū gemina similitudo. quos ait Varro ita dictos q̄si riuū ab hīs obsceni humoris oriant. q̄d ē lōge secus. quia spine altrinsec^o supini coherent. z sunt ob intestinis separati. Quid splen. q̄d iecur. q̄d viscera quasi ex turbato sanguine vident eē concreta Quid fellis amarissimus liquor. q̄d globus cordis q̄ vnus sanguinis fons est Nisi forte illis credēdū putabimus. q̄ affectū iracūdie in felle constitutū putāt. pauoris in corde. leticie in splene Ipsius aut iecoris officiū volūt eē. vt cibos in aluo cōcoquat amplexuz calesactu suo. q̄dā libidines rez venereaz in iecore p̄tineri arbitrantur. Primū ista p̄spicere acumē humani sensus nō p̄t. qz hoz officia inopto latēt nec vsus suos patefacta demonstrāt Nā si ita esset. fortasse placidiora queq; aialia. vel nihil fellis oīno. vel minus haberēt q̄ fere. timidiora plus cordis. salaciora plus iecoris. lasciuiora plus splenis habuissent Sicuti igit nos sentimus audire aurib; oculis cernere. narib; odorare. ita p̄fecto sentiremus nos felle irasci. iecore cupere. splene gaudere. Lū aut vnde affect^o isti veniāt minime sen-

tiamus. fieri nō p̄r vt aliūde veniant. ⁊ aliud viscera illa q̄z suspicamur efficiāt. Nec m̄ cōvincere possum⁹ falsa illos q̄ hec disputant dicere Sed oīa q̄ ad motus animi aīe q̄z p̄tineāt. tā obscure alteq̄z rōnis eē arbitror. vt supra hoīem sit ea liq̄do p̄uidere Id tñ certū ⁊ indubitātū esse debet. res tot. tāta visceꝝ genera. vnū ⁊ idem habere officiū. vt aīam cōtineāt in corpore. Sed q̄d proprie singul' nervis sit iniunctū. quis scire nisi artifex potest. cui soli opus suū notū est.

¶ De obscura vocis ratione

¶ Cap. xv.

DE voce autē quā rōnē reddere possumus Grammatici q̄dē ac phi vocē esse definiūt. aerē spiritu s̄beratū. Cū verba sunt nūcupata. q̄d p̄spicue falsum ē. Nō em̄ vox extra os gignit. s̄ intra. Et ideo verisimilior ē illa sentētia. stipatū spiritū cū oblatia fanciū fuerit illisum. sonū vocis exprimere. veluti cū in patētē cicuta labroq̄z subiectā dimittim⁹ spiritū. ⁊ is cicute cōcauo repulsus a renolūt⁹ a fundo. dū descēdētē occurſu suo reddit. ad exitū nitens sonū gignit. ⁊ in vocalē spiritū resiliēs p̄ se ventus aiatur. Q̄d q̄dē an vox sit. de⁹ artifex viderit. Vides em̄ nō ab ore. sed ab intimo pectore oriri. deniq̄z ⁊ ore clauso. ⁊ narib⁹ emittit⁹ sonus q̄lis p̄r. Preterea ex maximo spiritu q̄ anhelamus. vox nō efficit. ⁊ leui. ⁊ nō coartato spiritu q̄ciēs volum⁹ efficit. Nō est igit̄ cōprehensum quō fiat aut q̄d sit oīno. Nec me nūc in Academie sentētiā delabi putes. q̄a nō oīa sunt incōprehēsbilia. Ut em̄ fatēdū ē multa nesciri q̄ voluit de⁹ intelligētīā hoīs excedere. sic tñ multa eē q̄ possint ⁊ sensib⁹ p̄cipi. ⁊ rōne cōprehēdi S̄z erit nobis cōtra philosophos integra disputatio. Conficiamus igit̄ur spaciū quo nunc decurrimus.

¶ Ubi sit mētis sedes. ⁊ q̄ rōne corpi coniungat

¶ Cap. xvi
D i.

Mentis quoque ratione incomprehensibile esse quis nesciat. nisi
qui omnino illam non habet. cum ipsa mens quo loco sit. aut
cuiusmodi nesciat. Clara ergo a philosophis de natura eius ac loco disputa-
ta sunt. Ac ego non dissimulabo quod ipse sentiam. non quod sic esse affirmem
quod est insipientis in re dubia facere. sed ut exposita rei difficultate
intelligas quantum sit diuinorum operum magnitudo. Quidam sedem men-
tis in pectore esse voluerunt. quod si ita est. quanto tandem miraculo di-
gnum est rem in obscuro ac tenebroso habitaculo sitam in tanta rationis ac-
que intelligentie luce versari. tum quod ad eam sensus ex omni corporis parte
conueniunt ut in qualibet regione membrorum presens esse videatur. Alij sedem
eius in cerebro esse dixerunt. Et sane argumentis probabilibus vsi sunt
oportuisse scilicet quod toti corporis regimen haberet. potius in summo tanquam
in arce habitare. nec quicquam esse sublimius quam id quod vniuersum ratione
moderetur. sicut ipse mundi dominus et rector in summo est. Deinde quod sensus
omnes. id est audiendi et videndi et odorandi ministri membra in capite sunt
locata. quorum omnium via non ad pectus. sed ad cerebrum ferant. Alioquin
necesse nos esset tardius sentire. donec sentiendi facultas longo itinere
per collum ad pectus usque descenderet. Hi vero aut non multum aut fortasse
non errant. Uideamus enim mens quam dominatum corporis tenet in summo capi-
te constituta. tanquam in celo deus. Sed quando in aliqua sit cogitatio conueni-
re ad pectus. et quasi ad secretum aliquod penetrare secedere. ut consilium tan-
quam ex thesauro recodito eliciat ac proferat. Ideoque cum intenti ad cogi-
tandum sumus. et cum mens occupata in altum se abdidit. neque audire que
circumsonant. neque videre que obstat solemus. Id ideo siue ita est. admirandum
perfecto est quomodo id fiat. cum ad pectus ex cerebro iter pateat. Siue autem non
hoc tamen nihilominus admirandum est. quod diuina nescio quam ratione fiat. ut ita esse

videat. An p̄t aliq̄s nō admirari q̄ sensus ille uiuus atq̄ celestis (q̄
mens vel anim⁹ nūcupat) ītenobilitatis ē. ut netū q̄dē cū sopit⁹ ē
cōquiescat tāte celeritatis. ut vno tēporis pūcto celū oē collustret si
velit. maria puolet. terras z vites peragret. Oīa teniq̄ q̄ lib uerit q̄
uis lōge lateq̄ sumnota sunt. in aspectu sibi ip̄e p̄stituāt. Et mirat
aliq̄s si diuina mens dei p̄ vniuersas mūdi p̄tes intenta discurrit z
oīa regit. oīa moderat. vbiq̄ p̄sens. vbiq̄ diffusa. cū tāta sit vis ac
potestas mētis humane intra mortale corp⁹ incluse ut ne ceptis q̄
dē grauis hui⁹ ac pigri corporis. cui illigata ē coerceri vllō pacto
possit. q̄ minus sibi liberā vagādi facultatē q̄etis impatiēs largiat
Siue igit̄ in capite mens habitat. siue in pectore. p̄t ne aliq̄s cōpre
hēdere q̄ vis rōnis efficiat. ut sensus ille comprehēnsibilis. aut in me
dulla cerebri hēreat. aut in illo sanguine bipartito. q̄ est inclusus in
corde. Nec nō ex eo ip̄o colligat quāta sit dei potestas. q̄ animus seip̄
sum nō videt aut qualis aut vbi sit. nec si videat tamen perspicere
possit. quo pacto rei corporali res incorporalis adiūcta sit siue etiā
mentis locus nullus est. sed per totū corpus sparsa discurrit. z q̄d
etiā fieri potest. et a Xenocrate Platonis discipulo disputatum est
Si quidē sensus in qualibet parte corporis p̄esto est. nec quid sit
mens. nec qualis intelligi potest. cum sit natura tam subtilis ac te
nuis. ut solidis visceribus infusa viuo. z quasi ardenti sensu mem
bris omnib⁹ misceatur. Illud aut̄ caue ne vnq̄ simile veri putauē
ris q̄d Aristoxenus dixit mētē oīno nullam eē sed q̄si armoniā in si
dib⁹ ex p̄structōe corp̄is z p̄pagib⁹ viscer⁹ vim sentiēdi existere. Qu
fici em̄ intēctōem p̄cētūq̄ neruoz in ītegrōs modos sine vlla offensi
one cōsonātiū armoniā vocāt. Volūt igit̄ aīm simili rōne p̄stare in
D 4

hoie. qua concors modulatio cōstat in fidibz. scz vt singularz cor-
poris partiū firma cōiūctio mēbroūqz oīm cōsenties in vnum vi-
gor motū illū sensibilē faciat aūqz cōcinnēt. sic vt sunt nerui bñ itē
ti ad cōspirantē sonū. Et sicuti in fidibz cū aliqd aut interceptū aut
relaxatū est. oīs canēdi rō turbat z soluit. ita in corpe cū ps aliq mē-
broz duxerit viciū destrui vniuersa. corruptisqz oībz atqz turbatis
occidere sensum. eāqz mortē vocari. Uez ille si quicqz mētē habuif-
set. nō armoniā de fidibz ad hominem trāstulisset. Nō em̄ canē sua
spōte fides pnt. vt sit vlla in his cōparatio ac similitudo viuētis Ani-
mus aut sua spōte z cogitat z mouet. Qd si qd in nobis armonie
sile foret. ictu moueret externo. sicut nerui manibz. q̄ sine tactu artifi-
cis pulsuqz digytorz. muti atqz inertes iacēt. sz nimirz pulland⁹ ille
manu fuit. vt aliqñ sentiret. qz mens ei⁹ ex mēbris male compacta
torpebat.

¶ Qd anima sit eterna. z quid sit secūdu philo-
sophozum varias opiniones

¶ La. xvij

Superest de aia dicere. quāqz p̄cipi rō ei⁹ z natura nō pos-
sit Nec ideo tñ immortalē eē aiam nō intelligim⁹. q̄niam
quicqd viget moueturqz p se sp̄. nec videri aut tangi p̄t eternū sit ne-
cessē. Quid aut sit aia nō dū inter phos cōuenit. nec vnqz fortasse
cōueniet. Et alij sanguinē eē dixerūt. alij ignē. alij ventū. vñ aia vel
animus nomē accepit. q̄ grece vētus dicit. nec illozū in-
quisqz dixisse aliqd videt. Nō em̄ si aia sanguine aut pvulnus effu-
so. aut febrim calore cōsumpto videt extingui cōtinuo in materia
sanguinis aie rō ponēda ē. veluti si eueniat in questionē lumē q̄ vti-
mur qd sit. z r̄ndeat oleū esse q̄ cōsumpto illo lumen extinguit. cum
sint vtiqz diuersa. sed alterz sit alteri⁹ alimētū. Videt q̄ aia silis esse.

luminis. q̄ nō ip̄a sit sanguis. s; hūore sanguinis alitur. vt lumē oleo
Qui aut̄ ignē putauerūt. hoc vsi sunt argumēto. q̄ p̄sente aīa corp̄
caleat. recedēte frigeat Sed ignis z sensu indiget. z videt̄ z tactu
cōburit Anima vero z sensu aucta z videri nō p̄t. z nō adurit. Un̄
apparet aīam nescio q̄d eē reo similē. At illi q̄ vētū putāt hoc fallū
tur. q̄ ex aere spiritū ducētes. viuere videamur Varro itaq; definit
Aīa est aer cōceptus. ore deseruact⁹. in pulmone tepēfact⁹. in cor
de diffusus in corpus Nec aptissime falsa sunt Neq; eīm tā obscurā
nobis h̄mōi dico eē rōnē. vt ne hoc q̄dē intelligam⁹ q̄d vez esse nō
possit. An si mihi q̄s dixerit enē esse celū aut vitreū (vt Empedo
cles ait) aerē glaciātū statim ne assentiar. q̄ celū ex qua materia sit
ignorē Sicut eīm hoc nescio. ita illud scio. Aīa ergo nō ē aer ore cō
ceptus. q̄ multo prius gignit̄ aīa. q̄ cōcipi aer ore possit. Non eīm
post partū insinuatur in corpus (vt q̄buldā ph̄is videt̄) sed post cō
ceptū. p̄tinus. cū fetū in vtero necessitas diuina formauit. q̄ adeo vi
uit inter viscera genitricis. vt z incremēto augeat. z crebris pulsib⁹
gestiat emicare Deniq; abortū fieri necesse est. si fuerit aīa intus ex
tinctū. Letere definitōis partes eo spectāt. vt illis nouē mēsb⁹ q̄b⁹
in vtero fuimus. mortui eē videamur. Nulla ergo ex his trib⁹ vera
sentētia est. nec tñ in tantū falsos eē dicendum est q̄ hec senserūt. vt
om̄ino nihil dixerint Nam z sanguine simul. z calore. z spiritu viui
mus Sec cū cōstet aīa in corpe his oīb⁹ adunatis nō expresserunt
pprie q̄d eēt. q̄ tam nō p̄t exprimi q̄z videri.

¶ Unum animus z animas sunt idem.

¶ Cap. xviii

Quālibet alia z ip̄a inextricabil̄ questio Idē ne sit aīa z ani
mus. an s̄o aliud sit illud q̄ viuim⁹. aliud aut̄ q̄ sentim⁹ z

D iij.

sapim⁹ Nō desunt argumēta in utrāq; partē. Qui em̄ vnū eē dīcūt
hanc rōnē sequunt. q; neq; viui sine sensu possit. nec sentiri sine vita
ideoq; eē nō posse diuersum id qđ nō p̄t separari. s; qđcūq; ē illud et
viuēdi officiū. et sentiēdi habere rōnē Itēcirco aīam et aīam indifferēter
appellāt duo Epicurei poete Qui autē dīcūt eē diuersa. sic argumē
tant ex eo posse itelligi aliud eē mētē. aliud eē aīam. q; incolumi aīa
mēs possit extingui. q; accidere soleat isanis Itē q; aīa morte sopiat
anim⁹ somno Et qđē sic. vt nō tātū qđ fiat. aut vbi sit ignoret. s; et
am rez falsaz cōtēplatoe fallat Qđ quō ipm fiat nō p̄t p̄videri. cur
fiat p̄t. Nā req̄escere nullo pacto possum⁹. nisi mens visionū imagi
nib; occupata teneat. Latet autē mens oppressa somno tanq; ignis
obducto cinere sopit⁹. quē si paululū cōmoueris rursus ardescit et
q̄si euigilat Auocat ergo simulacris. donec mēbra sopore irrigata ve
getent. Corp⁹ em̄ vigilāte sensu licet iaceat imobile. t̄m nō est q̄tum
q; flagrat in eo sensus et vibrat vt flāma. et arcus om̄es ad se astri
ctos tenet Sed postq; mens ad cōtēplādas imagines ab intentioe
traducta ē. tūc demū corpus oē resoluit in quietē. Traducitur autē
mens cogitatioe ceca. cū cogentib; tenebris secū tantūmō eē ceperit
dū intanta est in ea. et q̄b; cogitat. repēte somn⁹ obrepit. et in species
p̄rimas sensuz ipa cogitatio declinat Sicea q; sibi aī oculos posu
erat videre q; incipit Deinde. p̄cedit vlti⁹. et sibi auocamenta in
uenit. vt saluberrimā q̄tē corpis interrūpat Nā vt mens p̄ diē veris
visionib; auocat. ne obdormiat. ita falsis ne excitef. Nā si nullas
imagines cernat. aut vigilare illā necesse est. aut p̄petua morte sopi
ri Dormiēdi q̄cā tributa est a deo rō somniādi. et qđē in cōe vniver
sis animātib;. s; illud hōi p̄cipue q; cū eā rōnē de⁹ q̄eris cā daret fat

eultatē sibi reliquit docendi hōiem futura p somniū. Nā etiā histo-
ric sepe testantē extitisse somnia. q̄rū p̄sens z admirabil' fuerit eueſt'
et respōsa vatū nostrorū ex pte somniū p̄stiterūt. Quare neq; sp̄ f̄a
sunt. neq; sp̄ falsa. Virgilio teste. q̄ duas portas voluit eē somniorū
Sed q̄ falsa sunt dormiēdi cā vident. que vera immittunt a deo. ut
imminēs bonū aut malū. hac reuelatōe discamus.

De origine anime an sit

¶ Ca. xix

Elud q̄z in questionē venire p̄t. Utrū ne aīa ex patre an
potius ex matre. an vero ex vtroq; generetur. Sed ego id
meo iure ab ancipiti vēdico. Nihil eū ex his tribz vez ē. qz neq; ex
vtroq;. neq; ex alterutroq; ferunt aīe. Corpus eū ex corpibz nasci
p̄t. qm̄ cōferit aliqd ex vtroq;. De animis aīa nō p̄t. qz ex re tenuit in
cōprehēsbili nihil p̄t decidere. Itaq; ferēdaz aīaz rō vni ac soli deo
subiacet. Deniq; celesti sum' oēs semine oriūdi. Omnibz idē ille pa-
ter est. ut ait Lucreti'. Nā de mortalibz nō p̄t quicq; nisi mortale ge-
nerari. Nec putari pater debet. q̄ transfudisse aut inspirasse aīam de
sua nullo mō sentit. nec si sentiat. qm̄ tñ aut quō id fiat habeat aīo
cōprehēsum. Ex q̄ apparet nō a parentibz dari aīas. s; ab vno eodē
q; oīm deo patre. q̄ legē rōnēq; nascēdi tenet solus. siqdē solus effi-
cit. Nā terreni parētis nihil ē. nisi vt humorē corpis in q̄ est materia
nascēdi cū sensu voluptatē mittat vel recipiat. z cū hoc etiā op'
humoris isti' hō resistit nec ampli' quicq; p̄t. ideo nasci sibi filios
optāt. qz nō ipi faciūt. Cetera iā dei sunt opa. s; cōcept' ip̄e. z corpo-
ris iformatio. z inspiratio aīe. z partus incolumis. z quecūq; rem-
reps ad hominē cōseruandū valent. illius munus est q̄ spiramus
q̄ viuim' q̄ vigem'. Nā p̄terq; q̄ ipsi' bñficio incolumes sum' cor-

D iij

poze. ⁊ q̄ victū nobis ex varijs rebo subministrat. sapientiam quoq̄
homini tribuit. q̄ terrenus pater nullo modo dare p̄t. Ideoq̄ ⁊ de
sapiētibꝫ stulti. ⁊ de stulti sapientes sepe nascūtur. qđ qđā fato ac sy
deribꝫ assignāt Sed nō est nūc locus de fato disserēdi. hoc dicere sa
tis est. q̄ etiā si astra efficiētā rerū cōtinēt. nihilominus oīa a deo fi
eri. q̄ astra ip̄a ⁊ fecit. ⁊ ordinavit. Inepti ergo q̄ hāc potestātē deo
detrahūt ⁊ operi eiꝫ attribuūt. Hoc igit̄ dei munere celesti atq̄ pre
claro an utamur in nostra voluit eē potestate. Hoc em̄ cōcesse ip̄m
hoīem virtutis sacramētis religavit. q̄ vitā posset adipisci Dedit ei
⁊ cōstituit aduersariū nequissimū ⁊ fallacissimū spiritū. cū q̄ in hac
terrestri vita sine vlla securitatē requie dimicaret. Cur aut̄ deus hūc
vexatorē generi hoīm cōstituerit. breuiter exponā

¶ Cur deus dedit spiritū temptatorē

¶ Cap. xx

Nte om̄ia diuersitatē voluit esse. ideoq̄ vulgo nō ape
ruit veritatē. sed eam paucissimis reuelauit. que diuersi
tas om̄e arcanū mūdi cōtinēt. Nec est em̄ q̄ faciat virtutem que les
nō modo esse. sed ne apparere qđem. q̄ fortis esse nō poterit. nisi fue
rit cōpar aliq̄s In q̄ superādo vim suā vel exerceat. vel ostēdat. Nā
vt victoria cōstare sine certamine nō p̄t. sic nec fortis qđē ip̄a sine ho
ste Ita qm̄ fortē dedit homini. statuit ei cōtrario inimicū. ne fortis
ocio torpens naturam suam perderet. Cuius omnis ratio in eo est
vt concussa et labefacta firmetur. nec aliter ad summum fastigium
possit venire. nisi prudenti manu semper agitata. se ad salutem su
am dimicandi tenore fundauerit. Noluī em̄ deus hominē ad im
mortalem illam beatitudinē delicato itinere peruenire. Daturus er
go virtutē. dedit hostē prius. q̄ animis hoīm cupiditates ⁊ vitia im

mitteret. qui esset auctor errorum malorumque omnium machinator. ut quoniam
deus hominem ad vitam vocat. ille contra ut rapiat et traducat ad mortem
Hic est qui aut inducit aut decipit eos. qui veritati studet. aut si dolo et
studijs non querit. virilem gerit animam. qua sublimem vigorem labefactare
conatur. infanda dicta et execrabilia molies. verax interficit. et tamen
ut prosternit multos. sic a multis victus prostratusque discedit. Magna
est enim vis hominis. magna ratio. magnus sacramentum. Sed si quis non defecerit
nec fide sua deuotionemque perdidit. hic beatus. hoc denique (ut breuissimum)
suis deo sit necesse est. Errat enim quisquis hominem carne metit. Nam hoc
corporeculum quo induti sumus hominis receptaculum est. Nam ipse homo
neque tangi. neque aspici. neque comprehendere potest. quia latet intra hoc quod
videtur. Qui si delicatus ac tener in hac vita aliter fuerit quam ratio eius ex
poscit. si fortiter contempta desiderijs se carnis addixerit. cadet et proietur
in terram. Si autem (ut debet) statum suum. quem rectum recte sortitus est. et prom
pte constantemque defenderit. si terre quam calcare ac vincere debet. non ser
uierit. vitam merebitur sempiternam.

¶ Operis conclusio et veritatem superari non posse ¶ Ca. xxi

Hec ad te Demetriane interim paucis et obscuris fortasse
perdecuit. pro rerum ac temporis necessitate peroravi. quibus contem
tus esse debeas. Plura et meliora laturus. si nobis indulgentia celitus
venerit. tunc et ego te ad vere philosophie doctrinam et planius et veri
cohortabor. Statui enim quibus multa potero litteris tradere. quam ad vite
beate statum spectet. Et quidem contra philosophos. quoniam sunt ad perturban
dam veritatem perniciosi et graues. Incredibilis enim est vis eloquentiae et ar
gumentandi differendique subtilitas quibus facile decipiat quos par
tium nostris armis. partim vero ex ipsorum inter se consertatione sumptis

reuincemus. vt appareat eos induxisse poti⁹ errorē q̄ sustulisse for-
tasse mireris q̄ t̄m facinus audeam. Patiemur ne igit̄ extingui aut
opprimi veritatē Ego hō libēt⁹ v̄l sub hoc onere defecerim Nā si
M. Tullī⁹ eloquētie ipsi⁹ vnicū exēplar ab indoctis z inloquen-
tibus. qz tū p̄ vero nitēbāt sepe superat⁹ ē. Cur desperem⁹ veritatē ip-
sam cōtra fallacē captiosamqz faciūdiā sua ppria vi z claritate vali-
turā Illi qdē si se patronos veritatis p̄fiteri solēt. Sed q̄s p̄t eā rē
defendere quā nō didicit. aut illustrare apud alios quā ipse nō nouit
Magnū videor polliceri. sed celesti opus est munere vt nobis fa-
cultas ac tēpus ad p̄posita p̄sequēda tribuat. Qd si vita est optan-
da sapiētī. p̄fecto nullam aliā ob causam viuere optauerim. q̄ vt
aliqd efficiam. qd vita dignū sit. z quod utilitatē legētibz. et si non
ad eloquētiā (qz tenuis in nobis faciūdiē riuus est) ad viuēdū tamē
afferat. qd est maxime necessariū Quo p̄fecto satis me vixisse arbi-
trabor. z officium hominis implese. si labor meus aliquos hoies
ab erroribus liberatos ad iter celeste direxerit.

Lactantiū firmiani viri iuxta docti z eloquētis Liber de for-
matione hois. ad Demetrianū auditorē suū felici atqz castigatī-
simo componitur exitu Colonię in Officina Quērell Anno su-
pra sesquimillesimū sexto. ad festū Gregorij pape eruditissimi die

Julia Petros est quatuordecim in annis
B. p. h. a. l. e. d. u. r. i. p. a. g. o. n. i. s. u. r. q. d. e. n. i. b.
Anr alias factos p. m. t. a. s. p. e. s. t. a. t. o. r. u. r. b. e. s.
Fundatoz: d. r. o. p. u. m. a. g. e. d. e. r. a. v. i. g. e. s.
Nam una nō p. o. s. s. t. f. u. n. d. a. t. u. m. m. e. m. a. g. i. r. e. s.
Uacm d. u. n. t. a. d. a. i. u. e. t. p. o. s. u. e. v. i. a.
At Carolus r. p. a. d. i. u. s. t. o. p. a. p. u. m. q. u. a. m. i. r. a. b.
Ac posuit: p. a. a. p. d. o. r. u. m. q. u. e. f. i. d. e. m.
Pontificis locum magis d. e. i. u. m. e. d. e. r. a.
Sagone magne te m. b. a. q. u. e. r. e. p. a. t.
B. e. n. e. p. e. r. i. b. : d. o. n. u. t. t. a. m. a. s. t. r. i. s. s. i. g. q. u. o. b.
p. a. r. f. u. b. e. p. v. r. b. e. z. e. x. e. i. t. a. l. i. m. i. n. i. a.
Horrida bella mouit alij d. i. p. p. i. d. u. r. e. p. p.
I. n. s. u. p. e. r. i. q. u. a. m. p. u. n. t. m. e. r. i. t. a. n. d.
B. i. n. i. s. h. e. p. r. d. e. r. e. b. m. i. s. t. i. s. s. i. g. a. b. e. n. i. g. n. o.
p. a. r. o. r. p. a. r. p. r. i. u. s. o. r. o. m. i. g. r.
A. d. d. q. u. i. n. t. o. l. o. n. o. d. e. t. e. m. e. n. t. a. p. l. i.
O. r. b. p. a. l. i. t. i. f. i. c. a. t. h. a. r. q. u. e. s. t. i. n. v. r. b. e. m. a. g. n. a.
B. i. l. i. b. e. r. i. s. i. b. m. i. g. r. i. n. s. p. o. n. o. b. a. d. u. e. n. i. e. n. t. a. d. u. o. b.
B. o. l. u. e. n. d. p. o. s. s. t. v. r. b. e. s. d. i. g. n. a. b. h. i. m. e. t. r. a. l. a. n. d. e. b.

Tunc dicitur quodam flumine...
quidam scriptura...
libros...
magis...
magis...
magis...

Est animal quoddam quod nullo est in nomine
hoc mane quadringentes die bipes si sero tripedes hoc 3

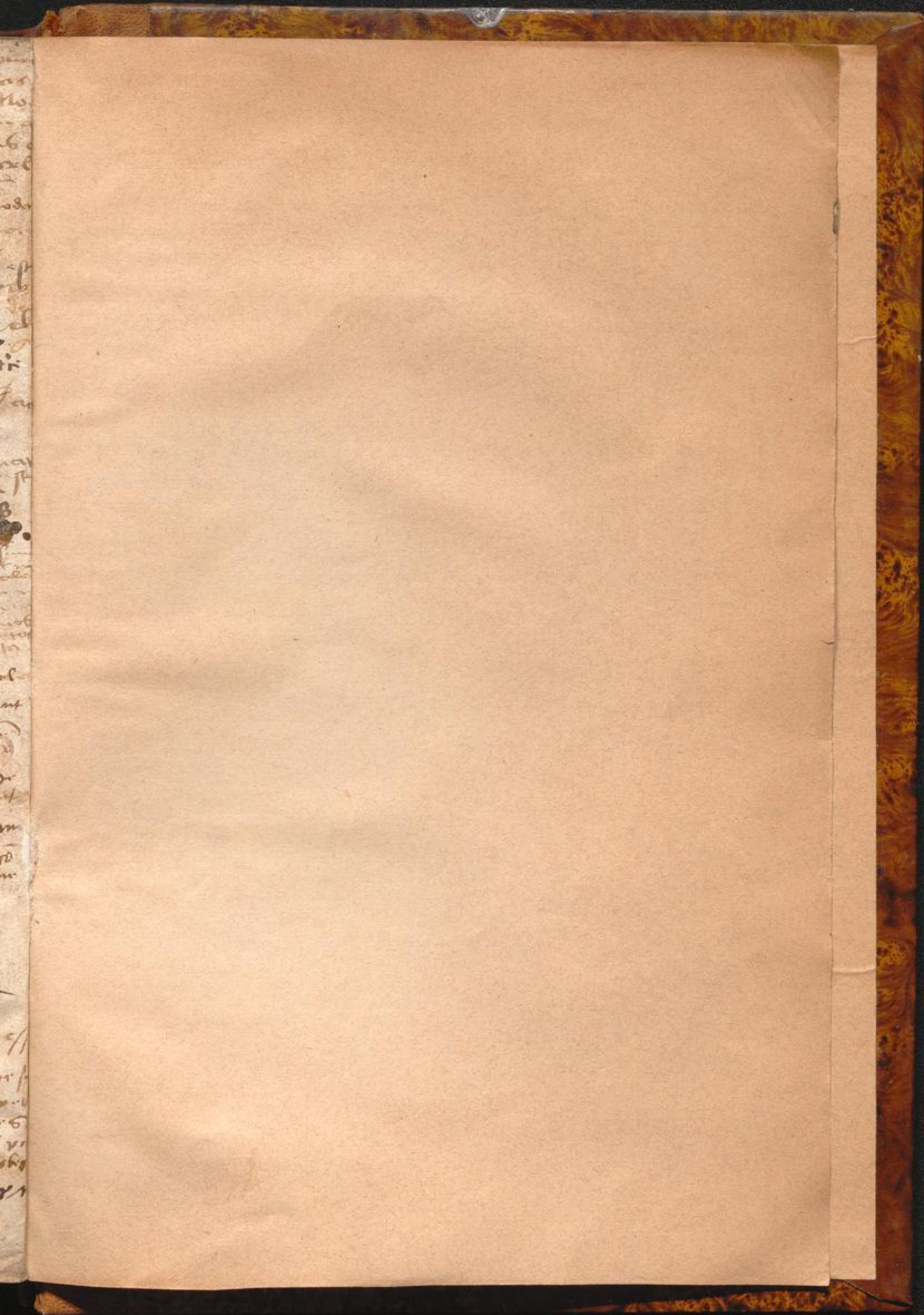
Est arbor quaedam ramos ramos dicitur
famula quibus quatuor mibus habet in se
Candor quibus septem volucribus in se
Et volucribus quibus non videntur sonare

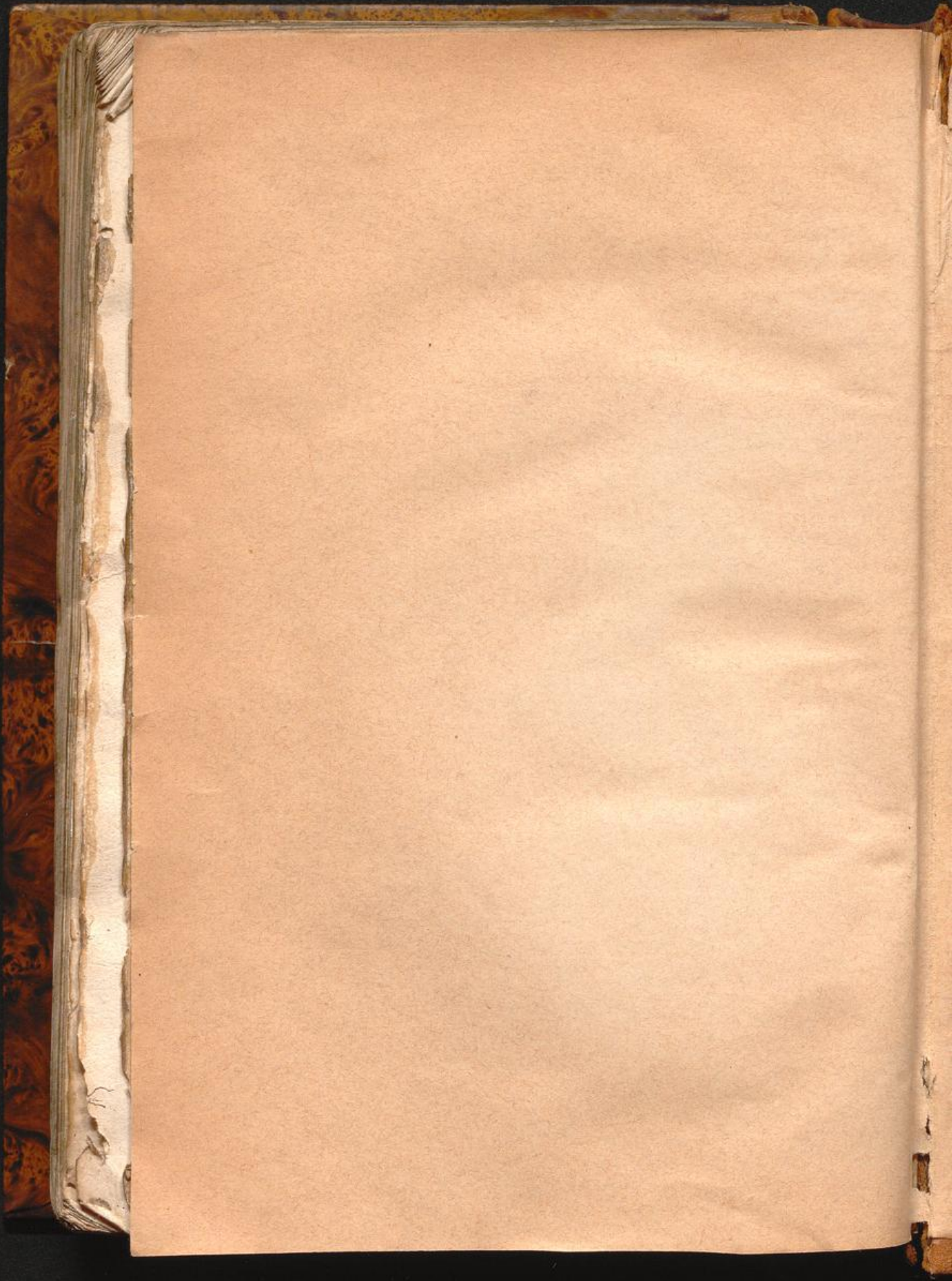
Tota domus inquit est si dicitur ultra per est
De gratia mea quibus puerum pro matre
qui magis non fiat nec sonat de per hoc ipse pro

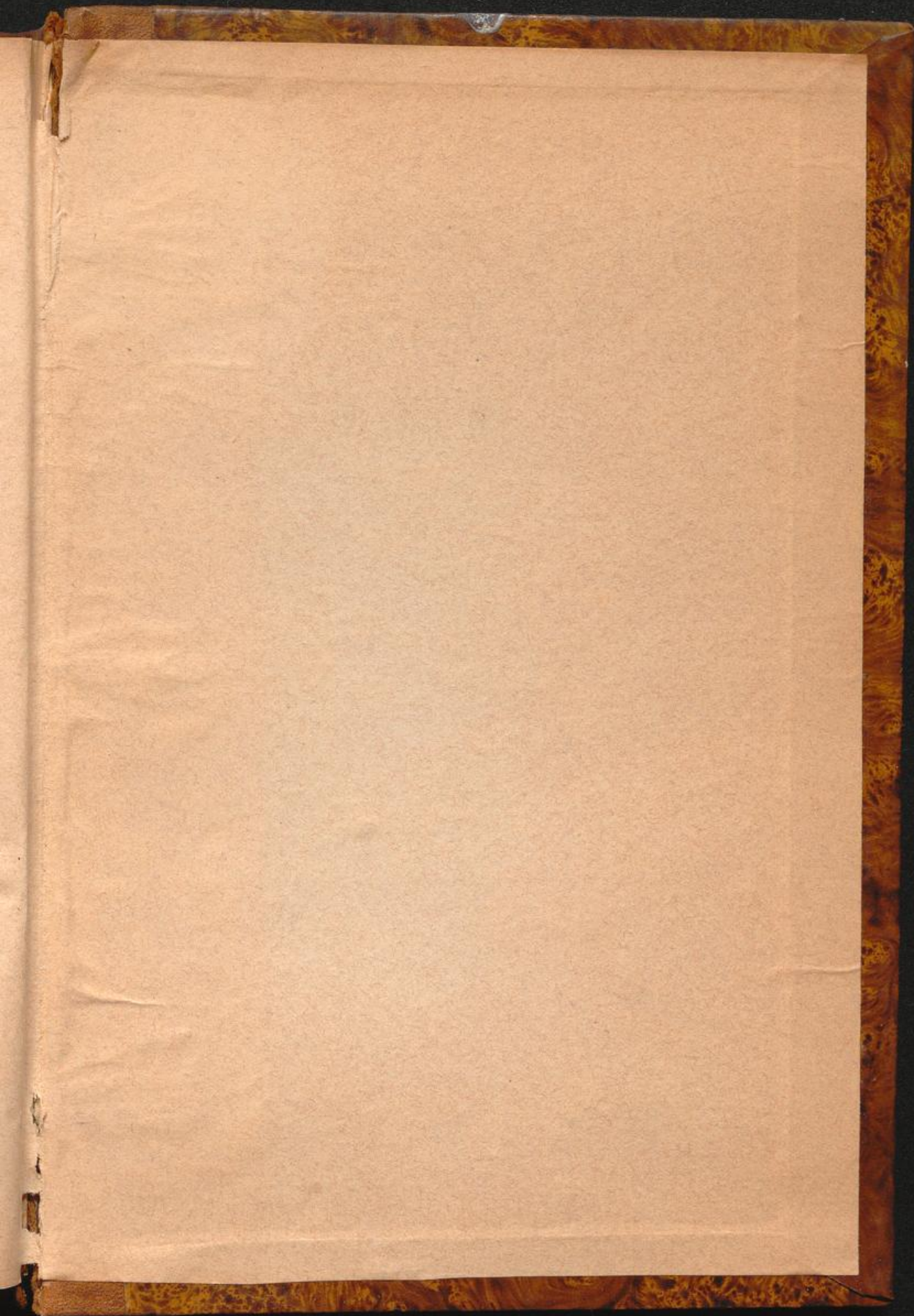
Muto si sole luna media raris via
quod composita tibi in plus amittit possit
floribus et lignis vidi mirabile fructu

Quod ligno raris et si flore sunt
sicut dicitur
ex lignis
floribus
profructu

||

[Torn paper label]

5944

Th 5944